

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101006/I/2021/36103158107630596

**VPLYV INŠTITÚTOV ŽIVOTNÉHO MINIMA
A MINIMÁLNEJ MZDY NA URČENIE DAŇOVEJ
POVINNOSTI A DAŇOVÉHO ZAŤAŽENIA FYZICKEJ
OSOBY**

Diplomová práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

**VPLYV INŠTITÚTOV ŽIVOTNÉHO MINIMA
A MINIMÁLNEJ MZDY NA URČENIE DAŇOVEJ
POVINNOSTI A DAŇOVÉHO ZAŤAŽENIA FYZICKEJ
OSOBY**

Diplomová práca

Študijný program: Daňovníctvo a daňové poradenstvo

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra financií

Vedúci záverečnej práce: prof. Ing. Anna Schultzová, PhD.

Bratislava 2021

Bc. Katarína Vargová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som zadanú diplomovú prácu vypracovala samostatne s použitím literatúry, ktorú som uviedla v zozname použitej literatúry.

Dátum:

.....

Katarína Vargová

Pod'akovanie:

Touto cestou by som sa chcela pod'akovať prof. Ing. Anne Schultzovej, PhD. za poskytnutú odbornú pomoc, cenné rady, pripomienky ale aj trpezlivosť, ktorú mala pri vypracovávaní mojej diplomovej práce.

ABSTRAKT

VARGOVÁ, Katarína: *Vplyv inštitútov životného minima a minimálnej mzdy na určenie daňovej povinnosti a daňového zaťaženia fyzickej osoby*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra financií. – Vedúci záverečnej práce: prof. Ing. Anna Schultzová, PhD. – Bratislava: NHF, 2021, 62 s.

Cieľom diplomovej práce je na základe teoretických a praktických poznatkov poukázať na daňovo – odvodové zaťaženie fyzických osôb. Práca je rozdelená do štyroch kapitol. Prvá kapitola sa venuje súčasnému stavu skúmanej problematiky, ukazovateľom daňového zaťaženia ale aj vymedzeniu pojmov životné minimum a minimálna mzda. Druhá kapitola charakterizuje hlavný cieľ našej práce, parciálne ciele a použitú metodiku práce. Tretia kapitola sa zaoberá vývojom životného minima, minimálnej mzdy a analýzou daňovo – odvodového zaťaženia fyzických osôb vo vybraných krajinách. Posledná kapitola sa venuje hodnoteniu zistení a možných riešení zistených problémov.

Kľúčové slová:

životné minimum, minimálna mzda, daňový klin, daňové zaťaženie, odvody

ABSTRACT

VARGOVÁ, Katarína: *Impact of the subsistence minimum and minimum wage on determination of the tax liability and tax burden of a natural person.* – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Finances. – Tutor: prof. Ing. Anna Schultzová, PhD. – Bratislava: FNE, 2021, 62 p.

The aim of the diploma thesis is based on theoretical and practical knowledge to point out the tax burden of natural persons. The work is divided into four chapters. The first chapter deals with the current state of the researched issues, indicators of the tax burden, but also the definition of the terms subsistence minimum and minimum wage. The second chapter characterizes the main goal of our work, partial goals and the used methodology of work. The third chapter deals with the development of the subsistence minimum, the minimum wage and the analysis of the tax burden of natural persons in selected countries. The last chapter deals with the evaluation of findings and possible solutions to identified problems.

Key words:

subsistence minimum, minimum wage, tax wedge, tax burden, contributions

Obsah

Úvod.....	9
1. Súčasný stav skúmanej problematiky.....	10
1.1. Ukazovatele daňového zaťaženia.....	11
1.2. Názory na životné minimum a minimálnu mzdu.....	14
1.3. Inštitút životného minima	15
1.3.1. Metódy vymedzenia výšky životného minima.....	17
1.3.2. Výška a spôsoby úpravy životného minima v SR.....	19
1.3.3. Životné minimum v podmienkach SR.....	20
1.3.4. Životné minimum v podmienkach iných krajín EÚ	23
1.4. Inštitút minimálnej mzdy	26
1.4.1. Proces určenia minimálnej mzdy v SR.....	28
1.4.2. Minimálna mzda v podmienkach SR	30
1.4.3. Minimálna mzda v podmienkach vybraných krajín EÚ	34
2. Cieľ práce, metodika a metódy skúmania	36
2.1. Cieľ diplomovej práce.....	36
2.2. Metodika práce a metódy skúmania.....	36
3. Výsledky práce	38
3.1. Vývoj životného minima a minimálnej mzdy.....	38
3.2. Štruktúra nákladov práce.....	42
3.3. Daňovo – odvodové zaťaženie práce	46
3.3.1. Daňový klin na Slovensku.....	46
3.3.2. Daňový klin v Maďarsku.....	50
3.3.3. Daňový klin v Belgicku.....	52
3.3.4. Komparácia daňových klinov vybraných krajín.....	55
4. Záver a diskusia.....	57
Zoznam použitej literatúry.....	60

Zoznam tabuliek a grafov

Tabuľka 1 - Životné minimum v SR počas rokov 2010 - 2020.....	20
Tabuľka 2 - Životné a existenčné minimum platné v ČR pre rok 2021	25
Tabuľka 3 - Minimálna mzda v SR počas rokov 2009-2021.....	29
Tabuľka 4 - Koeficient minimálnej mzdy	31
Tabuľka 5 - Minimálna mzda v krajinách EÚ v roku 2021	34
Tabuľka 6 - Životné minimum v SR počas rokov 2010 - 2020.....	38
Tabuľka 7 - Sadzby odvodov na zdravotné a sociálne poistenie v SR	47
Tabuľka 8 - Výpočet daňového klinu pre jednotlivca bez detí v SR za rok 2020	47
Tabuľka 9 - Výpočet daňového klinu pre manželov s 2 deťmi v SR za rok 2020	49
Tabuľka 10 - Výpočet daňového klinu pre jednotlivca bez detí v Maďarsku za rok 2020	50
Tabuľka 11 - Výpočet daňového klinu pre manželov s 2 deťmi v Maďarsku za rok 2020	51
Tabuľka 12 - Výpočet daňového klinu pre jednotlivca bez detí v Belgicku za rok 2020 ..	53
Tabuľka 13 - Výpočet daňového klinu pre manželov s 2 deťmi v Belgicku za rok 2020 ..	54
Graf 1 - Deň daňovej slobody na Slovensku v rokoch 2010 - 2020	14
Graf 2 - Vývoj ročnej NČZD v SR počas rokov 2010 - 2021	39
Graf 3 - Vývoj minimálnej mzdy vo vybraných krajinách v rokoch 2010 - 2021	41
Graf 4 - Štruktúra nákladov práce pri minimálnej mzde v roku 2020	43
Graf 5 - Štruktúra nákladov práce pri priemernej mzde v roku 2020	44
Graf 6 - Štruktúra nákladov práce pri mesačnej mzde 4 000 € v roku 2020	45

Úvod

Dane aj odvody predstavujú podstatné nástroje ekonomiky. Sú súčasťou príjmov štátneho rozpočtu, ktoré štát prostredníctvom transferov potom prerozdeľuje občanom. Poskytuje im rôzne dávky v podobe sociálnej pomoci. Dane a odvody nezaťažujú len pracujúcich ľudí, teda zamestnancov ale aj ich zamestnávateľov. Zamestnávateľom vytvárajú náklady na prácu a zamestnancom znižujú ich disponibilný príjem. Dane a odvody patria medzi faktory, ktoré výrazne ovplyvňujú podnikateľské prostredie aj trh práce, a teda aj nezamestnanosť, spotrebu, atď.

Životné minimum je tiež veličina, ktorá ovplyvňuje trh práce. Životné minimum je hranica hmotnej núdze, teda zobrazuje peňažnú čiastku, ktorú potrebuje každý človek na to aby si uspokojil svoje základné životné potreby. Na túto tému sa vedú viaceré odborné diskusie, ktoré sa týkajú jeho výšky alebo uplatňovania. Inštitút životného minima má rozsiahle uplatnenie, no využíva sa hlavne v oblasti sociálnej politiky.

Aj minimálna mzda je inštitút, ktorý ovplyvňuje trh práce. Je to opatrenie, ktoré má zabezpečiť aby každý pracujúci človek dostával mzdu, ktorá mu umožní dôstojný život. Poznáme rozdielne názory na existenciu minimálnej mzdy. Jedna skupina ju obhajuje a druhá skupina ju kritizuje. Inštitút minimálnej mzdy nevyužívajú všetky krajiny, pretože niektoré si výšku minimálnej mzdy určujú v kolektívnych zmluvách v rôznych odvetviach. Ale aj v krajinách, ktoré tento inštitút uplatňujú vidíme rozdiel a to hlavne vo výške minimálnej mzdy. Bližšie sa týmito inštitútmi budeme zaoberať v nasledujúcich kapitolách našej diplomovej práce.

V prvej kapitole sa budeme venovať charakterizovaniu spomínaných inštitútov a taktiež priblížime spôsob ich určenia. V ďalšej kapitole si definujeme hlavný cieľ práce, parciálne ciele a popíšeme si metodiku písania práce a taktiež metódy skúmania, ktoré budeme používať. V tretej časti práce si priblížime vývoj životného minima a minimálnej mzdy spolu s analýzou daňovo – odvodového zaťaženia vo vybraných krajinách. V poslednej časti si zhodnotíme skúmanú problematiku a priblížime si možné riešenie problému.

1. Súčasný stav skúmanej problematiky

V tejto časti diplomovej práce vzhľadom na jej obsah najskôr poukážeme na postavenie a význam inštitútov minimálnej mzdy a životného minima. Majú totiž vplyv na výšku daňovej povinnosti fyzickej osoby ako aj na výsledné daňové zaťaženie subjektov.

Nielen dane ale aj odvody sú pojem, ktorý je pre ľudí už určite známy. Sú však veľmi dôležité hlavne pre štát, ktorý prostredníctvom najmä vybraných daní získava finančné prostriedky potrebné na financovanie verejného ako aj podnikateľského sektora. Na zabezpečovanie týchto príjmov inštitúcie verejného sektora využívajú rôzne nástroje hospodárskej politiky. Medzi tieto nástroje môžeme okrem iných politík zaradiť aj daňovú politiku. Jej predmetom je uplatňovanie daňových zásad a opatrení. Takéto uplatňovanie musí prebiehať správne aby dane naozaj slúžili na plnenie sociálnych, ekonomických ale aj politických cieľov. Daňová politika taktiež slúži na upravovanie daňového systému v krajine. Daňový systém krajiny zobrazuje sústavu všetkých daní, ktoré sú vyberané v príslušnom štáte prostredníctvom správcov daní. Tento systém je veľmi podstatným nástrojom každej krajiny, pretože je schopný zabezpečiť ovplyvňovanie ekonomiky v krajine. Aj z tohto dôvodu je naozaj dôležité aby bol tento systém správne nastavený. Taktiež je veľmi dôležité aby bola daňová sústava v každej krajine nastavená tak, že bude viesť k stimulácii a expanzii hospodárstva. Táto sústava sa stále vyvíja, mení a prispôbuje sa aktuálnym potrebám príslušnej krajiny.

„Daňové zaťaženie vyjadruje rozsah, v akom daňový systém, resp. daň na základe uplatňovanej hospodárskej alebo daňovej politiky odčerpáva finančné zdroje z výnosu daňového subjektu.“¹ To znamená, že daňové zaťaženie zobrazuje sumu peňažných prostriedkov, ktoré musí daňovník platiť štátu v forme daní. Samozrejme je možné daňové zaťaženie aj merať a to tak na makroekonomickej, ako aj na mikroekonomickej úrovni. Na makroekonomickej úrovni sa najčastejšie používa pomerový ukazovateľ medzi vybranými daňami a makroekonomickou základňou. Na mikroekonomickej úrovni dochádza k výpočtu efektívneho alebo taktiež hraničného daňového zaťaženia konkrétne vymedzených typov domácností alebo aj firiem.² Kým na makroekonomickej úrovni sa zaoberáme celkovým daňovým zaťažením krajiny, tak na mikroekonomickej úrovni sa venujeme individuálnemu daňovému bremenu konkrétnych daňových subjektov.

¹ SCHULTZOVÁ, A. a kol. *Daňovníctvo, daňová teória a politika I.* Bratislava: Iura Edition, 2011 s. 24. ISBN: 978-80-8078-407-2

² MARČANOVÁ, M. – ÓDOR, E. *Efektívne agregátne daňové zaťaženie v SR* [online]. Bratislava: Národná banka Slovenska, 2008. ISSN: 1337-5830

1.1. Ukazovatele daňového zaťaženia

Poznáme niekoľko metód a ukazovateľov, ktoré by sme mohli využiť na vyjadrovanie daňového zaťaženia subjektov. Pokojne ich môžeme rozdeliť na dve základné skupiny. Tými sú makroekonomické a mikroekonomické ukazovatele.

Jedným z najčastejšie používaných a zároveň aj najjednoduchších ukazovateľov daňového zaťaženia sú práve nominálne daňové sadzby. Tieto daňové sadzby sú stanovené prostredníctvom zákonov a hovoria o tom, koľko percent zo základu dane musí daňový subjekt zaplatiť správcovi dane, a tým si znížiť svoj disponibilný príjem. Nominálne sadzby patria medzi faktory, ktoré sa podieľajú aj na rozhodovaní o nových investíciách. Tieto sadzby ale neodzrkadľujú skutočné daňové zaťaženie subjektov. Je to aj dôsledkom toho, že základy daní môžu byť upravené o rôzne odpočítateľné ale aj pripočítateľné položky, ktoré sú stanovované v právnych predpisoch. Daňové systémy všetkých krajín nie sú rovnaké. V niektorých daňových systémoch si jednotlivci môžu napr. uplatniť nezdaniteľnú čiastku na osobu alebo aj odpočítať nejaký výdavok zo základu dane. Avšak ak chceme lepšie zobraziť daňové zaťaženie je výhodnejšie používať efektívnu daňovú sadzbu. Túto sadzbu vyrátame ako podiel vyrubenej dane k hrubému príjmu. Takáto metóda je viac objektívna a má taktiež lepšiu vypovedaciu schopnosť o daňovom zaťažení, pretože tieto zohľadňujú aj úpravy základu dane.³

Medzi makroekonomické ukazovatele daňového a odvodového zaťaženia zaradzujeme aj ukazovateľ daňových kvót. Patrí medzi spôsoby merania celkovej výšky daňového zaťaženia. Je to jednoduchý a zároveň súhrnný ukazovateľ, ktorý sa často používa aj na medzinárodnú komparáciu aj napriek tomu, že má aj svoje nedostatky. Poznáme daňovú kvótu 1, daňovú kvótu 2 a taktiež aj daňovú kvótu 3. Daňovú kvótu 1 môžeme určovať ako podiel vybraných daní na vyprodukovanom hrubom domácom produkte za konkrétne zdaňovacie obdobie. Daňová kvóta 2 zasa zobrazuje podiel odvodov zamestnanca a zamestnávateľa do poisťných fondov na hrubom domácom produkte. Zloženú daňovú kvótu zobrazujú spolu daňové kvóty 1 a 2. Zložená daňová kvóta zobrazuje celkové daňovo – odvodové zaťaženie. No a posledná daňová kvóta, teda daňová kvóta 3 predstavuje podiel povinných poplatkov, ktoré musia daňové subjekty platiť. Medzi tieto poplatky patria napr. koncesionárske poplatky, poisťné na povinné poistenie motorových vozidiel, poplatky profesijným komorám a iné. Tieto daňové kvóty

³ OECD. *Tax burdens*. Paris: OECD Publications, 2000. s. 7 – 9. ISBN: 92-64-17137-1

majú aj nevýhody a jednou z nich je to, že neposkytujú žiadne informácie o rozložení daňového bremena, teda presnejšie o štruktúre daní v konkrétnej krajine.⁴

Medzi mikroekonomické ukazovatele daňového zaťaženia patrí daňový klin. Tento ukazovateľ sa využíva na určovanie daňového zaťaženia práce subjektov. Daňový klin zobrazuje percentuálnu časť celkových nákladov práce, ktoré nie sú vyplatené zamestnancom. Na základe nasledujúceho vzorca môžeme vypočítať hodnotu daňového klinu⁵:

$$\text{Daňový klin} = \frac{\text{daň z príjmu} - \text{transfery} + \text{odvody zamestnanca} + \text{odvody zamestnávateľa}}{\text{celkové náklady práce}} * 100$$

Daňový klin zobrazuje celkovú sumu odvodov na sociálnom zabezpečení platenú nielen zamestnancami ale aj zamestnávateľmi a dane z príjmu zníženú o rodinné príspevky. Môžu to byť napr. daňový bonus na dieťa. Daňový klin sa vyjadruje v percentách celkových nákladov práce zamestnávateľa. Presnejšie jeho výška určuje percentuálnu časť nákladov, ktoré má štát z celkových mzdových nákladov zamestnávateľov. Čiže daňový klin zobrazuje rozdiel medzi čistou mzdou zamestnanca a nákladmi práce zamestnávateľa.

Daňový klin môžeme určiť tromi spôsobmi⁶:

- Hrubý daňový klin – predstavuje podiel zaplatenej dane z príjmov, odvodov zamestnanca a odvodov zamestnávateľa na hrubom príjme zamestnanca
- Čistý daňový klin – zobrazuje podiel zaplatenej dane z príjmov, odvodov zamestnanca a odvodov zamestnávateľa na celkových nákladoch práce
- Efektívny daňový klin – určuje podiel rozdielu dane z príjmov, odvodov zamestnanca, odvodov zamestnávateľa a štátnych transferov na celkových nákladoch práce

⁴ SCHULTZOVÁ, A. a kol. *Daňovníctvo, daňová teória a politika I*. Bratislava: Iura Edition, 2011 s. 25. ISBN: 978-80-8078-407-2

⁵ SCHULTZOVÁ, A. a kol. *Daňovníctvo, daňová teória a politika I*. Bratislava: Iura Edition, 2011 s. 25. ISBN: 978-80-8078-407-2

⁶ SCHULTZOVÁ, A. a kol. *Daňovníctvo, daňová teória a politika I*. Bratislava: Iura Edition, 2011 s. 25. ISBN: 978-80-8078-407-2

Daňový klin uvádzajú vo svojich štatistikách EUROSTAT a aj OECD. OECD však poskytuje komplexnejšie vykazovanie daňového klinu ako EUROSTAT. OECD vo svojich štatistikách poskytuje vykazovanie daňového klinu pre viaceré typy domácností a zároveň aj pri troch úrovniach príjmov. Príjmy vo výške 67 %, príjmy vo výške 100 % a taktiež príjmy vo výške 167 %. Medzi rozličné typy domácností patrí napr. jednotlivec bez detí, jednotlivec s dvoma deťmi, manželia bez detí ale aj manželia s dvoma deťmi.

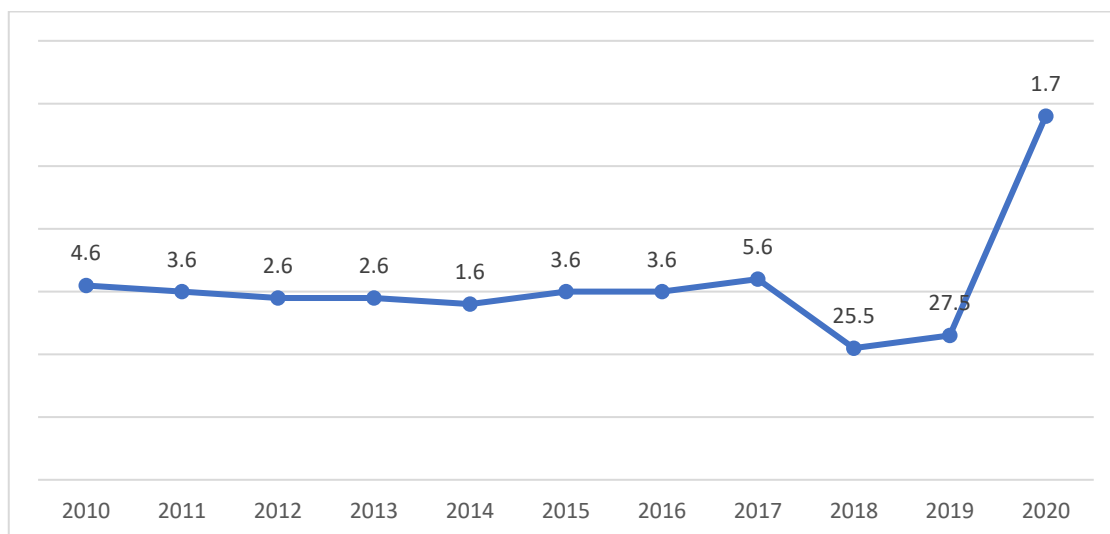
Poznáme aj niekoľko ďalších ukazovateľov pre zobrazenie daňového zaťaženia subjektov. My si spomenieme ešte jeden ukazovateľ a tým bude deň daňovej slobody. Tento deň predstavuje pomyselnú hranicu, vďaka ktorej môžeme rozdeliť rok na dve obdobia. V prvom období roka daňové subjekty zarábajú na pokrytie výdavkov vlády a taktiež aj štátnych inštitúcií. V druhom období roka už pracujú daňové subjekty samé na seba. Tento deň sa vypočítava každý rok, a preto sa každý rok aj mení. Poznáme viacero metód na určenie dňa daňovej slobody. Jedna metóda výpočtu dňa daňovej slobody predstavuje podiel výdavkov verejného sektora na hrubom domácom produkte krajiny. Ďalšou a zároveň uchopiteľnejšou metódou na výpočet dňa daňovej slobody je prepočet, ktorý je pre pracujúceho človeka hodnotnejší a je taktiež spojený s jeho skutočnou daňovou sadzbu. Táto skutočná daňová sadzba jednotlivca predstavuje súčet odvodov, dane z príjmu a dane z pridanej hodnoty v pomere k hrubej mzde. Takže deň daňovej slobody sa určí ako skutočná daňová sadzba vynásobená počtom dní v príslušnom roku. S touto metódou výpočtu prišli inštitúcie New Direction, Institute Molinari a Ernst and Young.⁷

V Slovenskej republike vypočítava deň daňovej slobody Nadácia F. A. Hayeka už od roku 1999. Táto organizácia postupuje pri výpočte podľa prvej metódy, ktorá je spomenutá vyššie. V nasledujúcom grafe si priblížime vývoj dňa daňovej slobody na Slovensku. V roku 2020 bol dňom daňovej slobody 1. júl. V porovnaní s rokom 2019 je to o 36 dní dlhšie. Ide o vôbec najhorší výsledok v histórii našich meraní od roku 1999 a zároveň vôbec najvýraznejší medziročný prepád. Tento posun je spôsobený najmä ekonomickými dôsledkami pandémie koronavírusu, ale aj nie úplne najzodpovednejším hospodárením predchádzajúcej vlády tesne pred konaním sa parlamentných volieb.⁸

⁷ KORBELOVÁ, K. Deň daňovej slobody o 6 dní neskôr [online]. Dostupné na internete: <https://iness.sk/sk/stranka/7189-Den-danovej-slobody-o-6-dni-neskor>

⁸ Nadácia F. A. Hayeka. Deň daňovej slobody 2020 [online]. Dostupné na internete: <https://www.hayek.sk/den-danovej-slobody-2020/>

Graf 1 - Deň daňovej slobody na Slovensku v rokoch 2010 - 2020

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa <https://www.hayek.sk/den-danovej-slobody-2020/>

1.2. Názory na životné minimum a minimálnu mzdu

Názory expertov na inštitúty ako je životné minimum či minimálna mzda sú naozaj podstatné aj pre zmeny či budúci vývoj týchto inštitútov. Ich názory sa môžu líšiť, keďže nie všetci ľudia zdieľajú rovnaký názor či postoj k skúmanej problematike.

Názory expertov na existenciu inštitútu životného minima sú v prevažnej miere pozitívne. Sú toho názoru, že práve vďaka tomuto inštitútu dochádza k zabezpečeniu, resp. uspokojovaniu základných potrieb ľudí. Taktiež existencia životného minima vyplýva aj z požiadaviek Európskej Únie, aby sa tým zabezpečili základné ľudské práva pre všetkých obyvateľov. Niektorí odborníci sa ale prikláňajú k názoru, že spôsob určovania výšky životného minima nie je najšťastnejší ale ani najsprávnejší. Poukazujú na to, že sa neberie ohľad na všetko čo výšku životného minima môže ovplyvňovať, a tým nedochádza k správne určeniu sumy, ktorú ľudia na život naozaj potrebujú. Takže sa väčšina z nich prikláňa k názoru, že je potrebná rekonštrukcia životného minima aby sa zabezpečilo jeho zrealnenie. Takáto rekonštrukcia by mala zabezpečiť to, aby životné minimum zodpovedalo skutočným potrebám ľudí na minimálny životný štandard.⁹

⁹ Inštitút pre výskum práce a rodiny. Prieskum názorov expertov na životné minimum [online]. Dostupné na internete: https://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2010/Gerbery/Prieskum_nazorov.pdf

Názory expertov na inštitút minimálnej mzdy môžeme rozdeliť na dve skupiny. Tú prvú tvoria názory proti tomuto inštitútu a tú druhú zasa jeho zástancovia. Podstatným argumentom proti je práve nezamestnanosť, pretože narastá v dôsledku zvyšovania minimálnej mzdy. Kritici minimálnej mzdy sa opierajú hlavne o to, že rast už spomínanej nezamestnanosti kvôli minimálnej mzde postihuje najmä tie skupiny obyvateľov, ktorým by mala najviac pomáhať. Ďalším argumentom takýchto kritikov je aj fakt, že minimálna mzda likviduje pracovné miesta. Ide hlavne o nástupné pracovné miesta, čo spôsobuje, že práve nekvalifikovaní pracovníci či mladí ľudia bez skúseností a praxe si nedokážu nájsť prácu a tak naberať ďalšie skúsenosti či prax. Z takejto situácie vyplýva, že by mohlo dôjsť k narastajúcemu počtu dlhodobo nezamestnaných ľudí bez akýchkoľvek pracovných návykov či skúseností. Niektoré kritiky expertov sa týkajú aj priamo inštitútu. Podľa odborníkov dochádza k vládnej regulácii, ktorou sa môže deformovať cena na trhu práce. Všetky zvýšenia minimálnej mzdy spôsobujú zdražovanie pracovnej sily. Podľa ich názorov môže byť pracovná sila v niektorých prípadoch drahá. Naopak zástancovia minimálnej mzdy jej prikladajú dôležitú úlohu. Obhajujú dokonca aj jej zvyšovanie a existenciu, pretože sa tým zabráňuje vykorisťovaniu zamestnancov. Zabezpečuje pre nich aspoň minimálnu pracovnú úroveň. Taktiež tvrdia, že zvyšovanie minimálnej mzdy je prospešné aby si ľudia žijúci zo sociálnych dávok začali hľadať prácu a zamestnali sa. Jednou z výhod minimálnej mzdy je aj to, že sa znižujú rozdiely v príjmoch medzi bohatými a chudobnými ľuďmi. Aj keď tieto rozdiely stále existujú a sú výrazné, tak minimálna mzda aspoň trochu prispieva k znižovaniu týchto rozdielov a nedochádza k prehĺbovaniu tejto medzery.¹⁰

1.3. Inštitút životného minima

„Pod životným minimom sa rozumie v najvšeobecnejšom zmysle slova taký súhrn statkov a služieb, ktorý umožňuje základnej spotrebnej jednotke (spoločne hospodáriacej domácnosti určitej veľkosti a zloženia) uspokojovať potreby v miere uznanej spoločnosťou v danom časovom období za minimálne nevyhnutnej spotrebe a zapojeniu do normálneho života spoločnosti.“¹¹

¹⁰ Jobs – Job.com. Výhody a nevýhody minimálnej mzdy [online]. Dostupné na internete: <https://sk.jobs-job.com/3112-advantages-disadvantages-of-minimum-wage>

¹¹ STANEK, V. a kol. *Sociálna politika*. Bratislava: Sprint dva, 2011 s. 72. ISBN: 978-80-89393-28-2

Každý človek sa už určite vo svojom živote aspoň raz stretol s pojmom životné minimum. Tento pojem má samozrejme aj význam a je to veľmi dôležité pre viacerých ľudí. Tento pojem predstavuje peňažnú čiastku, ktorá by mala zobrazovať akceptovateľný životný štandard či už jednotlivca, rodiny alebo jednoducho celej domácnosti. Pod hodnotou životného minima už dochádza k spoločnosťou neakceptovateľnému stavu núdze. Jednoducho povedané životné minimum predstavuje minimálnu peňažnú čiastku, ktorá je potrebná na uspokojenie základných životných potrieb domácnosti, ktoré sa dajú vnímať ako nevyhnutné výdavky napr. na jedlo, na bývanie a ostatné ich nevyhnutné potreby. Veľmi zložitou a taktiež diskutabilnou problematikou je určenie obsahu životného minima pre jednotlivé typy domácností v konkrétnych podmienkach v jednotlivých krajinách a obdobiach. Riešeniu tejto problematiky môžu dopomôcť rôzne prístupy, pomocou ktorých sa vieme rozhodnúť. Určená peňažná čiastka sa stále mení z viacerých dôvodov. Je to napr. čas, no aj sociálne a ekonomické podmienky v spoločnosti čiže najpodstatnejšie je aby dochádzalo k jeho aktualizácii alebo valorizácii. Vďaka teoretickým poznatkom môžeme rozlíšiť životné minimum na dve úrovne ¹²:

- Existenčné minimum – zobrazuje úroveň životného minima, ktorá je najnižšia zo všetkých. Zabezpečuje uhradenie minimálnych nákladov na základné potreby človeka. Teda môžeme povedať, že zabezpečuje prežitie človeka, pretože predstavuje hranicu biedy.
- Sociálne minimum – predstavuje úroveň životného minima, ktorá zabezpečuje náklady na uspokojenie potrieb v minimálnej miere. Konkrétne v miere, ktorá je spoločensky uznaná. V podstate je to existenčné minimum, no je navýšené o ďalšie náklady, ktoré sú spojené so vzdelávaním, dopravou, voľným časom alebo aj kultúrou. Hovorí sa o ňom aj ako o hranici chudoby.

Medzi týmito úrovňami životného minima je samozrejme aj rozdiel, ktorý závisí od solidarity spoločnosti, teda presnejšie môžeme zhodnotiť, že čím je spoločnosť vyspelejšia, tak tým je aj rozdiel medzi týmito minimami väčší.

¹² STEINIGER, O. - NOHAVIČKOVÁ, T. Životné minimum [online]. Dostupné na internete: https://www.pravnenoviny.sk/zivotne-minimum?fbclid=IwAR0GqgJsJEtfR-KuoVRhb2R78X_MvIO6cT8R3ebw12Q-TbEfSKgazLmrEqs

Životné minimum by sme mohli hodnotiť aj na základe dvoch funkcií, ktoré by malo plniť. Primárne by malo životné minimum zabezpečovať dočasnú ochranu ľudí pred hmotnou a sociálnou núdzou, ktorá by ich mohla postretnúť. Toto by sa malo uskutočňovať prostredníctvom subsystému sociálnej pomoci. Sekundárnou funkciou je spojenie životného minima s fungovaním subsystému štátnej sociálnej podpory. V tomto subsystéme je životné minimum akýmsi kritériom na poskytovanie sociálnych dávok. Nielen nárok, ale aj výška takýchto sociálnych dávok závisia od skutočného príjmu občana a takisto aj od príjmov osôb, ktoré sa posudzujú spolu s týmto občanom. Tieto dávky taktiež závisia aj od výšky životného minima, ktoré je stanovené pre takýto počet osôb.

Súčasný zákon č. 601/2003 Z. z. o životnom minime definuje životné minimum ako spoločensky uznanú hranicu príjmu. Ako už vieme pod touto hranicou už nastáva stav hmotnej núdze. Avšak aj tento súčasný zákon mal svojich predchodcov, ktorí neupravovali len definíciu ale aj hodnotu životného minima. Ešte v rámci bývalej ČSFR bol prijatý zákon č. 463/1991 Zb., ktorý bol platný aj po vzniku samostatnej Slovenskej republiky až do roku 1998. V tomto roku do platnosti už vstúpil nový zákon č. 125/1998 Z. z. o životnom minime a o ustanovení súm na účely štátnych sociálnych dávok. Od roku 2003 vstúpil do platnosti aktuálny zákon, ktorý platí aj v súčasnosti.

1.3.1. Metódy vymedzenia výšky životného minima

Na vymedzenie výšky sumy životného minima, ktoré má zabezpečovať úhradu základných primárnych potrieb, existuje niekoľko metód¹³:

1. Absolútna normatívna metóda – táto metóda vychádza hlavne z vymedzenia normatívnych spotrebných košov. Poznáme minimálny spotrebný kôš, ktorý hlavne definuje tovary a služby nevyhnutné na to, aby mohla domácnosť uspokojiť svoje základné potreby, a tým teda reálne dosiahnuť akceptovateľný životný štandard. Tovary a služby nachádzajúce sa v tomto koši sú samozrejme ocenené a výsledná suma predstavuje celkové výdavky. Táto suma je totožná s potrebným príjmom na ich krytie. Mohli by sme to zhrnúť tak, že ide o tovary a služby, ktoré by si ľudia mali dovoliť kúpiť stále, ak nechceme aby boli považovaní za chudobných. Tento kôš nemusí byť určovaný len skupinou odborníkov, ale takisto ho môže pokojne určiť aj skupina bežných ľudí. Určovanie položiek

¹³ HRAŠKOVÁ, D. 2008. Modely sociálneho zabezpečenia – systémy financovania roč. 3, č. 11. In *Verejná správa*. Žilina: Poradca, 2008. 125 s. ISSN 1337-0448.

minimálneho spotrebného koša je veľmi náročné, nielen časovo a kapacitne, ale aj finančne. Táto metóda je naozaj závislá na detailne prepracovaných štatistických zisteniach alebo na dlhodobjšom výskume zisteniach v oblasti výživy, bývania, spotreby energií a podobne. Aj napriek týmto menším nevýhodám tejto metódy sa nájdu krajiny, ktoré tieto koše používajú napr. Nórsko, Švédsko, Veľká Británia a podobne.

2. Absolútna empiricko – behaviorálna metóda – taktiež zobrazuje objektívne prístupy, ktoré sa viac zameriavajú na získavanie empirických údajov o spotrebných výdavkoch zo zisťovaní o domácnostiach. Samozrejme berú do úvahy niektoré normatívne úsudky týkajúce sa minimálnych životných štandardov. Tvorí sa vo vzťahu k minimálnym štandardom výživy. Neskôr na určovanie hranice chudoby využívajú empirické údaje. Ako príklady týchto prístupov si môžeme uviesť napr. metódu energetického príjmu zo stravy, ale aj metódu nákladov na základné potreby.

3. Relatívna metóda – táto metóda sa zaoberá porovnávaním ukazovateľov celkových čistých príjmov na obyvateľa. Vykazuje životné minimum ako určitý podiel z priemernej hodnoty peňažného príjmu na obyvateľa či domácnosť. Najčastejšie sa priemerné hodnoty určujú ako výpočet z ekvivalentných príjmov, ktoré vychádzajú z upravenej veľkosti domácností. Tieto úpravy sa uskutočňujú podľa koeficientov pre jednotlivých členov domácnosti, ktoré závisia aj od počtu a veku týchto členov. Dôležitý je aj indikátor relatívnej miery chudoby. Tento indikátor predstavuje 60 % strednej hodnoty ekvivalentného príjmu v krajine. Takéto určenie miery relatívnej chudoby neberie do úvahy výdavky domácností. Aj z týchto dôvodov táto metóda sama o sebe nie je dostačujúcou metódou na určenie životného minima.

Výber iba jednej z týchto metód na správne určenie hranice životného minima nie je dostačujúci, pretože iba jednou metódou sa nedokážu určiť čo najobjektívnejšie náklady na uspokojovanie základných životných potrieb. Najvhodnejšie je preto využiť kombináciu metód, ktorá najlepšie vystihne situáciu, v ktorej sa domácnosť resp. jednotliviec nachádza. Vďaka správnej kombinácii metód sa nám podarí aj správne určiť výšku životného minima. Samozrejme okrem metód, ktoré sme si uviedli existujú aj ďalšie metódy, ktoré sa v praxi vyskytujú naozaj minimálne.

1.3.2. Výška a spôsoby úpravy životného minima v SR

Legislatívna úprava sumy životného minima sa uskutočňuje každý rok. Poznáme viacero súm životného minima, pretože závisia od veku a počtu osôb, ktoré sa spoločne posudzujú. K 1. júlu 2020 boli ustanovené sumy životného minima Opatrením Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR č. 174/2020 Z. z. Za životné minimum fyzickej osoby alebo fyzických osôb, ktorých príjmy sa posudzujú, sa považuje suma alebo úhrn súm¹⁴:

- 214,83 € mesačne, ak ide o jednu plnoletú fyzickú osobu,
- 149,87 € mesačne, ak ide o ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu,
- 98,08 € mesačne, ak ide o nezaopatrené dieťa alebo zaopatrené neplnoleté dieťa.

Takéto sumy životného minima sú platné v období od 1.7.2020-30.6.2021.

Sumy životného minima sa upravujú vždy k 1. júlu bežného kalendárneho roka na základe koeficientu rastu čistých peňažných príjmov na osobu alebo koeficientu rastu životných nákladov nízkopríjmových domácností. Tieto údaje poskytuje ministerstvu Štatistický úrad SR. Úprava súm životného minima sa vykoná tak, že platné sumy životného minima sa vynásobia¹⁵:

- koeficientom rastu čistých peňažných príjmov na osobu zisteným Štatistickým úradom Slovenskej republiky - ak koeficient rastu čistých peňažných príjmov na osobu za obdobie 1. štvrťroka bežného kalendárneho roka v porovnaní s 1. štvrťrokom predchádzajúceho kalendárneho roka je nižší ako koeficient rastu životných nákladov nízkopríjmových domácností za rozhodujúce obdobie zistený Štatistickým úradom Slovenskej republiky alebo
- koeficientom rastu životných nákladov nízkopríjmových domácností zisteným Štatistickým úradom Slovenskej republiky za rozhodujúce obdobie - ak koeficient rastu životných nákladov nízkopríjmových domácností za rozhodujúce obdobie je nižší ako koeficient rastu čistých peňažných príjmov na osobu zistený Štatistickým úradom Slovenskej republiky za obdobie 1. štvrťroka bežného kalendárneho roka v porovnaní s 1. štvrťrokom predchádzajúceho kalendárneho roka.

¹⁴ MPSVaR SR. Životné minimum [online]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/hmotna-nudza/zivotne-minimum/>

¹⁵ MPSVaR SR. Životné minimum [online]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/hmotna-nudza/zivotne-minimum/>

Rozhodujúcim obdobím, za ktoré sa zisťuje rast životných nákladov nízkopříjmových domácností je obdobie od apríla predchádzajúceho kalendárneho roku do apríla bežného kalendárneho roku.¹⁶

1.3.3. Životné minimum v podmienkach SR

Podstatnosť existencie životného minima si môžeme všimnúť hlavne v jeho napojení na ďalšie zákony, ktoré upravujú viaceré oblasti života posudzovaných osôb. Tento inštitút sa využíva hlavne v zákonoch, ktoré sa venujú sociálnej oblasti. Medzi takéto zákony môžeme zaradiť napr. zákon č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi, ktorý sa využíva hlavne pre definovanie pojmu hmotná núdza. Taktiež v zákone č. 195/1998 Z. Z. o sociálnej pomoci, ktorý sa využíva najmä v súvislosti s určením skupiny osôb, ktorým by sme mohli poskytnúť rôzne sociálne príspevky. Inštitút sa využíva aj v zákone č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a samozrejme v rôznych ďalších právnych normách.

Tabuľka 1 - Životné minimum v SR počas rokov 2010 - 2020

Obdobie	pre jednu plnoletú FO	pre ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú FO	pre nezaopatrené dieťa alebo zaopatrené neplnoleté dieťa
2010 - 2011	185,38 €	129,31 €	84,61 €
2011 - 2012	189,83 €	132,42 €	86,65 €
2012 – 2013	194,58 €	135,74 €	88,82 €
2013 – 2014	198,09 €	138,19 €	90,42 €
2014 – 2015	198,09 €	138,19 €	90,42 €
2015 – 2016	198,09 €	138,19 €	90,42 €
2016 – 2017	198,09 €	138,19 €	90,42 €
2017 – 2018	199,48 €	139,16 €	91,06 €
2018 – 2019	205,07 €	143,06 €	93,61 €
2019 – 2020	210,20 €	146,64 €	95,96 €

¹⁶ MPSVaR SR. Životné minimum [online]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/hmotna-nudza/zivotne-minimum/>

2020 – 2021	214,83 €	149,87 €	98,08 €
-------------	----------	----------	---------

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/hmotna-nudza/zivotne-minimum/>

V našej tabuľke je zobrazený vývoj životného minima na Slovensku počas 10 rokov pre jednu plnoletú FO, pre ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú FO a pre nezaopatrené dieťa alebo zaopatrené nepplnoleté dieťa. Na základe tabuľky môžeme tvrdiť, že životné minimum počas týchto sledovaných rokov postupne rastie. Výnimkou je rozpätie rokov 2013 – 2016 kedy malo životné minimum rovnakú hodnotu. Dôvod tejto stagnácie si bližšie vysvetlíme v tretej kapitole.

Tento inštitút je pre nás veľmi dôležitý aj v oblasti daní. V tejto oblasti je výška sumy životného minima dôležitá v zákone č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov. V tomto zákone máme stanovenú definíciu nezdaniiteľnej časti základu dane ako 21,0 - násobok životného minima. Takisto je dôležitý pre koeficient rastu daňového bonusu, ktorý je totožný s koeficientom rastu životného minima. V minulosti bolo životné minimum dôležité aj v oblasti príjmov z prenájmu. Oslobodenie od dane v tejto oblasti bolo určené ako limit a to práve vo výške 5-násobku životného minima. V súčasnosti však tento limit už neplatí a hodnota oslobodenia je už určená fixnou sumou 500 €.¹⁷

Čistý príjem zamestnanca je ovplyvnený výškou daňového bonusu a takisto výškou životného minima. Práve životné minimum predstavuje základ pre výpočet nezdaniiteľnej časti základu dane na daňovníka, ale aj na jeho manželku/manžela. Nezdaniiteľná časť základu dane na daňovníka predstavuje pre rok 2020 sumu 4 414,20 €. Sumu nezdaniiteľnej časti základu dane na daňovníka si môže daňovník uplatniť v roku 2020 len v prípade, ak jeho základ dane vykázaný za rok 2020 je rovný alebo nižší ako 19 506,56 € (čo predstavuje 92,8-násobok sumy životného minima). Ak je základ dane daňovníka vyšší ako 19 506,56 €, nezdaniiteľná časť základu dane na daňovníka sa určí ako rozdiel medzi sumou 9 290,84 € (vypočítaná ako 44,2-násobok platného životného minima) a jednej

¹⁷ Finančná správa SR. Nezdaniiteľná časť základu dane na daňovníka za rok 2020 [online]. Dostupné na internete: <https://podpora.financnasprava.sk/320658-Nezdanite%C4%BEn%C3%A1-%C4%8Das%C5%A5-z%C3%A1kladu-dane-na-da%C5%88ovn%C3%ADka-za-rok-2020>

štvrtiny základu dane daňovníka. Ak je táto suma nižšia ako nula, nezdaniteľná časť základu dane ročne na daňovníka sa rovná nule.¹⁸

Nezdaniteľnú časť základu dane na manželku si môže daňovník uplatniť iba v prípade, že manželka (manžel) žije s daňovníkom v domácnosti a spĺňa aspoň jednu z týchto podmienok¹⁹:

- starala sa o vyživované maloleté dieťa žijúce s daňovníkom v domácnosti; za vyživované dieťa sa považuje dieťa do dovŕšenia 3, resp. 6 rokov života podľa § 3 ods. 2 zákona č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov)
- v príslušnom zdaňovacom období poberala peňažný príspevok na opatrovanie podľa zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- bola zaradená do evidencie uchádzačov o zamestnanie,
- považuje za občana so zdravotným postihnutím,
- považuje sa za občana s ťažkým zdravotným postihnutím.

Ak daňovník dosiahne v zdaňovacom období 2020 základ dane rovnajúci sa alebo nižší ako 37 163,36 eura, nezdaniteľná časť základu dane je²⁰:

- 4 035,84 €, ak manželka (manžel) žijúca s ním v domácnosti nemala žiadny vlastný príjem,
- rozdiel medzi sumou 4 035,84 € a vlastným príjmom manželky (manžela) žijúcej s ním v domácnosti, ak manželka (manžel) mala vlastný príjem nepresahujúci sumu 4 035,84 €,
- nula, ak manželka (manžel) žijúca s ním v domácnosti mala vlastný príjem presahujúci sumu 4 035,84 €.

¹⁸ Finančná správa SR. Nezdaniteľná časť základu dane na daňovníka za rok 2020 [online]. Dostupné na internete: <https://podpora.financnasprava.sk/320658-Nezdanite%C4%BEn%C3%A1-%C4%8Das%C5%A5-z%C3%A1kladu-dane-na-da%C5%88ovn%C3%ADka-za-rok-2020>

¹⁹ Finančná správa SR. Nezdaniteľná časť základu dane na manželku (manžela) za rok 2020 [online]. Dostupné na internete: <https://podpora.financnasprava.sk/098935-Nezdanite%C4%BEn%C3%A1-%C4%8Das%C5%A5-z%C3%A1kladu-dane-na-man%C5%BEelku-man%C5%BEela-za-rok-2020>

²⁰ Finančná správa SR. Nezdaniteľná časť základu dane na manželku (manžela) za rok 2020 [online]. Dostupné na internete: <https://podpora.financnasprava.sk/098935-Nezdanite%C4%BEn%C3%A1-%C4%8Das%C5%A5-z%C3%A1kladu-dane-na-man%C5%BEelku-man%C5%BEela-za-rok-2020>

Ak je základ dane daňovníka v zdaňovacom období 2020 vyšší ako 37 163,36 €, nezdaniteľná časť základu dane je²¹:

- rozdiel medzi sumou 13 326,68 € (63,4-násobok platného životného minima, ktoré k 1.1.2020 predstavuje sumu 210,20 eura) a jednej štvrtiny základu dane daňovníka, ak manželka (manžel) žijúca s ním v domácnosti nemala žiadny vlastný príjem; ak táto suma je nižšia ako nula, nezdaniteľná časť základu dane na manželku (manžela) sa rovná nule,
- rozdiel medzi sumou 13 326,68 € a jednej štvrtiny základu dane daňovníka zníženej o vlastný príjem manželky (manžela) žijúcej s ním v domácnosti, ak manželka (manžel) mala vlastný príjem; ak táto suma je nižšia ako nula, nezdaniteľná časť základu dane na manželku (manžela) sa rovná nule.

Vplyv životného minima je aj pri určovaní toho, akou sadzbou dane bude príjem fyzických osôb zdaňovaný. V súčasnosti u nás platí, že máme stanovené dve sadzby dane na zdaňovanie príjmu fyzických osôb. Ak je príjem fyzickej osoby nižší nanajvýš rovný 176,8 – násobok sumy platného životného minima, teda 37 163,36 € je zdaňovaný 19 % sadzbou dane. Ak je však príjem osoby vyšší ako táto hodnota, tak je takýto príjem zdaňovaný už 25 % sadzbou dane.²²

1.3.4. Životné minimum v podmienkach iných krajín EÚ

Inštitút životného minima sa nevyužíva len v Slovenskej republike, ale aj v ďalších členských krajinách EÚ. Jednotná úprava životného minima v týchto krajinách neexistuje. Každý štát si svoj sociálny systém definuje samostatne, avšak všetky krajiny sa snažia o zabezpečenie ochrany minimálnej životnej úrovne. Porovnávanie životného minima v týchto krajinách je naozaj zložitá, keďže nie je stanovený jednotný systém tohto inštitútu. V rámci EÚ ale existuje Spoločný informačný systém o sociálnej ochrane, ktorý sa nazýva MISSOC (Mutual Information System on social Protection). MISSOC dvakrát ročne (v januári a v júli) uverejňuje aktualizované informácie o systémoch sociálnej ochrany. Tento systém existuje od roku 1990 a odvtedy sa stal elektronickou a centrálnou databázou

²¹ Finančná správa SR. Nezdaniteľná časť základu dane na manželku (manžela) za rok 2020 [online]. Dostupné na internete: <https://podpora.financnasprava.sk/098935-Nezdanite%C4%BEn%C3%A1-%C4%8Das%C5%A5-z%C3%A1kladu-dane-na-man%C5%BEelku-man%C5%BEela-za-rok-2020>

²² Finančná správa SR. Sadzba dane z príjmov za rok 2020 [online]. Dostupné na internete: <https://podpora.financnasprava.sk/275188-Sadzba-dane-z-pr%C3%ADjmov-za-rok-2020>

aktuálnych poznatkov, komplexných a štruktúrovaných informácií o sociálnom zabezpečení v členských štátoch EÚ, v štátoch Európskeho hospodárskeho priestoru, vo Švajčiarsku a vo Veľkej Británii. Systém MISSOC poskytuje informácie o sociálnej ochrane v 32 krajinách v angličtine, francúzštine a nemčine. V systéme MISSOC môžeme nájsť rôzne informácie o rodinných dávkach, o dávkach v nezamestnanosti, o peňažných dávkach získavaných počas choroby, o zdravotnej starostlivosti ale aj o garantovanom minimálnom príjme. Snáď najužitočnejšie informácie sa týkajú prehľadu systému sociálnej ochrany v jednotlivých krajinách usporiadaný v prehľadnej tabuľke - Comparative Tables. V prehľadnej forme podľa zadaných kritérií budú poskytnuté podrobné informácie o dávkach, ich výške, spôsobe ich financovania a podobne. Každá kapitola je rozdelená rovnakým spôsobom, aby bolo možné vzájomné porovnávanie medzi systémami krajín. MISSOC zároveň každý rok aktualizuje série príručiek o vnútroštátnych systémoch sociálneho zabezpečenia určené pre občanov, ktorí menia bydlisko v rámci Európy.²³

Dávky sociálnej ochrany v Poľsku sú poskytované jednotlivcom alebo rodinám, ktorých príjem nepresahuje takzvané príjmové kritérium. Sociálna pomoc sa tu člení na peňažnú a vecnú. Peňažná pomoc je poskytovaná prostredníctvom dávok akými sú pravidelný príspevok, príspevok pri osamostatňovaní sa a ďalšom vzdelávaní, dávka a pôžička na zabezpečenie ekonomickej nezávislosti, účelový príspevok, doplnková rodičovská dávka atď. Medzi vecnú sociálnu pomoc zaraďujeme napr. platbu za pohreb, sociálnu prácu, prístrešie, jedlo a oblečenie v núdzových prípadoch, stravovanie a služby v domove sociálnej pomoci atď.²⁴

Dávky sociálnej ochrany v Chorvátsku sú poskytované taktiež jednotlivcom alebo rodinám, ktorí si nedokážu zabezpečiť nevyhnutný príjem sami. Sociálna ochrana je v podobe dávok, ku ktorým patria napr. jednorazová dávka, príspevok na bývanie, príspevok na palivo, príspevok na zamestnanie pokrývajúci obdobie do zamestnania, príspevok na vzdelávanie atď.²⁵

²³ MPSVaR SR. Životné minimum [online]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/medzinarodna-spolupraca/europska-unia/missoc/>

²⁴ Európska komisia. Zamestnanosť, sociálne veci a začlenenie [online]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1124&langId=en&intPageId=4728>

²⁵ Európska komisia. Zamestnanosť, sociálne veci a začlenenie [online]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1104&langId=en&intPageId=4464>

Sociálna ochrana v Holandsku je riešená prostredníctvom zákona. Zákon o účasti zaručuje minimálny príjem pre každého, kto legálne žije v Holandsku a nemá dostatok prostriedkov na svoju obživu. Úrovne sociálnej pomoci pre osamelých ľudí, osamelých rodičov a vydatých ľudí vo veku od 21 do zákonného dôchodkového veku vychádzajú z čistej minimálnej mzdy. Existujú tri rôzne kategórie: od 18 do 21 rokov, od 21 do dôchodku a od dôchodkového veku. Dávka, na ktorú majú právo, závisí teda od veku a aj životnej situácie daňovníka. Úrovne sociálnej pomoci závisia od počtu osôb vo veku 21 rokov alebo starších, ktoré žijú v tom istom dome, bez ohľadu na to, či sú alebo nie sú rodinnými príslušníkmi. O takýchto ľuďoch sa hovorí, že zdieľajú náklady. Okrem toho sa ročne vypláca 5% platba za dovolenku. Dôchodcovia s nedostatočným dôchodkom môžu tiež požiadať o dodatočné zabezpečenie príjmu pre starších ľudí.²⁶

Najjednoduchšie porovnateľný systém životného minima so Slovenskou republikou má práve Česká republika. U nich sa životné minimum člení na dve časti a to životné minimum a existenčné minimum. Životné minimum tam zobrazuje minimálnu spoločensky uznanú hranicu peňažných príjmov na zabezpečovanie výživy a ostatných základných osobných potrieb. Existenčné minimum tu je definované ako minimálna hranica peňažných príjmov, ktorá sa považuje za nevyhnutnú na zabezpečovanie výživy a základných osobných potrieb na úrovni umožňujúcej prežitie. Inštitút existenčného minima bol popri životnom minime zavedený z dôvodu väčšej motivácie pre dospelé osoby v hmotnej núdzi. Tento inštitút nie je možné použiť pre nezaopatrené dieťa, takisto pre dôchodcu, zdravotne ťažko postihnutú osobu a aj osobu staršiu ako 68 rokov.²⁷

Tabuľka 2 - Životné a existenčné minimum platné v ČR pre rok 2021

Typ	Suma v Kč	Suma v € 1€ = 26,087 CZK ²⁸
Existenčné minimum	2 490	95,45
Životné minimum :		
pre jednotlivca	3 860	147,97

²⁶ Európska komisia. Zamestnanosť, sociálne veci a začlenenie [online]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1122&langId=en&intPageId=4995>

²⁷ Ministerstvo práce a sociálnych vecí ČR. Životní a existenční minimum [online]. Dostupné na internete: <https://www.mpsv.cz/web/cz/zivotni-a-existencni-minimum1>

²⁸ Kurz NBS zo dňa 1.3.2021

pre prvú osobu v domácnosti	3 550	136,08
pre druhú a ďalšiu osobu v domácnosti, ktorá nie je nezaopatreným dieťaťom	3 200	122,67
pre nezaopatrené dieťa:		
do 6 rokov	1 970	75,52
od 6 do 15 rokov	2 420	92,77
od 15 do 26 rokov (nezaopatrené)	2 770	106,18

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa <https://www.mpsv.cz/web/cz/zivotni-a-existencni-minimum1>

Na základe tabuľky môžeme zhodnotiť, že v porovnaní so Slovenskou republikou sú sumy životného minima v Českej republike nižšie. V Slovenskej legislatíve sa neuplatňuje inštitút existenčného minima. V našej legislatíve nedochádza ani k rozlišovaniu súm pre nezaopatrené dieťa podľa veku, pretože my máme stanovenú len jednotnú výšku životného minima pri nezaopatrenom dieťati. Takisto nedochádza ani k rozlišovaniu toho, či posudzovaná osoba býva sama alebo s niekým ďalším, keďže máme stanovenú jednotnú sumu pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Výška životného minima v ČR je viditeľne nižšia, no môže to mať aj pozitívnu stránku, že to viac motivuje ľudí k tomu aby si našli prácu a nesnažili sa prežiť len z týchto sociálnych dávok.

1.4. Inštitút minimálnej mzdy

Minimálna mzda je už naozaj dlhodobo predmetom rôznych debát, či už je to medzi odborníkmi alebo medzi obyčajnými ľuďmi. Jej existencia je takisto aj predmetom rôznych politických rokovaní a taktiež ekonomických výskumov. Pôvod minimálnej mzdy sa udáva približne na obdobie 19. storočia, teda konkrétne na koniec tohto storočia. Prvou krajinou, v ktorej bola minimálna mzda zavedená bol Nový Zéland. Toto sa uskutočnilo v roku 1894 a už o 2 roky neskôr, teda v roku 1896 bola minimálna mzda zavedená už aj v Austrálii. Tu sa to uskutočnilo z dôvodu toho aby sa zabránilo vyplácaniu príliš nízkych miezd pre zamestnancov, teda aby sa pre nich zabezpečilo existenčné minimum. V období 20. storočia sa ďalšie krajiny inšpirovali týmto systémom a takisto si začali zavádzať

minimálne mzdy. Boli to hlavne krajiny v oblasti Európy ale aj Severnej Ameriky. Postupne sa minimálne mzdy začali prijímať vo väčšine krajín a v súčasnej dobe ju už majú skoro všetky európske krajiny. Najpodstatnejším dôvodom je zabezpečiť znížovanie vzniku príjmovej chudoby, teda zabezpečiť to aby naozaj každý zamestnaný človek v ekonomike dostával za svoju prácu mzdu, ktorá mu umožní aspoň primerané prežitie. Dôvodom zavedenia minimálnej mzdy boli aj obavy, že by sa bez jej existencie snažili zamestnávateľia znížovať platy svojich zamestnancov na čo najnižšiu úroveň. Toto by spôsobilo výrazný pokles životného štandardu pracovníkov.²⁹

Minimálna mzda má svoju históriu aj na území Slovenska. Jej začiatky siahajú až do roku 1919, kedy bola táto mzda u nás zavedená prvý krát. V tomto roku bola zavedená minimálna mzda pre oblasť šitia textilných tovarov určených pre vojenskú správu. V priebehu socialistického obdobia Československa minimálna mzda nebola legislatívne podporená, a teda v zákonoch nebola ani stanovená. Avšak tarifné systémy boli centrálné riadené štátom, a tak najnižšia platová tarifa v podstate predstavovala úlohu minimálnej mzdy. V období ČSFR už bola minimálna mzda opätovne zavedená nariadením vtedajšej vlády. Toto opätovné zavedenie sa uskutočnilo od 1.2.1991 v nariadení č. 99/1991 Zb. V tomto období sa pri stanovení výšky minimálnej mzdy vychádzalo z úrovne minimálnej výšky dôchodku, a teda 1200 Kčs v prípade jednotlivca a 2000 Kčs pre dvojicu. V etape samostatnej Slovenskej republiky bola minimálna mzda zavedená 1.4.1996 zákonom č. 90/1996 Z. z. o minimálnej mzde. Následne bol tento zákon v roku 2008 tiež nahradený zákonom č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde.³⁰

Základné funkcie, ktoré by mala minimálna mzda dodržiavať, resp. spĺňať sú sociálna a ekonomická funkcia. Podstata sociálnej funkcie je ochrana zamestnancov pred poskytovaním nízkej mzdy, teda konkrétne pred mzdou, ktorá by nebola spoločensky akceptovateľná. Je potrebné aby minimálna mzda spĺňala kritérium zabezpečenia minimálneho životného štandardu pre pracujúcich zamestnancov. Má ich zachrániť pred poklesom ich mzdy pod hranicu reprodukčných nákladov a takisto pred pádom do pásma chudoby. Súčasťou tejto funkcie by mala byť aj motivácia nezamestnaných ľudí aby si našli prácu a nesnažili sa prežiť len zo sociálnych dávok, ktoré dostávajú. Teda čistá

²⁹ DINGA, J. – ĎURANA, R. Minimálna mzda – účinný nástroj na zvyšovanie nezamestnanosti [online]. Dostupné na internete: https://www.iness.sk/sites/default/files/media/file/pdf/publikacie/Minimalna%20mzda_Final.pdf

³⁰ MAČUHA, M. 2009. Minimálna mzda a jej význam. In: Sociálne poistenie. Bratislava: Sociálna poisťovňa, 2009. Zv. 41,11, s. 6-13. ISSN 1337-9844

minimálna mzda by mala byť vyššia ako je stanovená úroveň životného minima. Podstatou ekonomickej funkcie minimálnej mzdy je určenie spodnej hranice nákladov na zamestnancov. Mala by byť spodnou hranicou na ocenenie skupiny najmenej náročných prác, od ktorej sa potom odrážajú mzdy zamestnancov, ktorí vykonávajú pracovné činnosti zaradené do skupín náročnejších prác. Veľmi podstatným aspektom minimálnej mzdy je aj skutočnosť, že táto mzda istým spôsobom chráni poctivých zamestnávateľov pred nekalou konkurenciou nižších cien, ktoré sú dosiahnuté vďaka poskytovaniu nižších miezd, pretože nedosahujú ani minimálne zákonom stanovené hodnoty. Zákonom stanovenou hodnotou minimálnej mzdy sa takisto zabezpečuje aj minimálna hranica nákladov, ktoré takisto ovplyvňujú ceny tovarov a služieb. Minimálna mzda má teda aj vplyv na konkurencieschopnosť podnikov. Podnik, ktorý by sa rozhodol poskytovať mzdy svojim zamestnancom pod úrovňou zákonom stanovenej hodnoty minimálnej mzdy, by si nezákonným spôsobom znižoval aj svoje náklady, a na základe tohto rozhodnutia by teda mohol na trhu ponúkať svoje produkty za nižšie ceny ako jeho konkurencia. Takýmto správaním by mohlo dochádzať aj k zvyšovaniu jeho podielu na trhu a následnému vytlačaniu konkurenčných podnikov, ktoré dodržia legislatívne normy.³¹

1.4.1. Proces určenia minimálnej mzdy v SR

Hodnota minimálnej mzdy je stanovovaná štátom. Takúto výšku minimálnej mzdy je povinný každý zamestnávateľ vyplácať svojmu zamestnancovi za jeho odvedenú prácu. Toto by sme mohli nazvať ako základný a zároveň univerzálny nástroj štátnej regulácie v oblasti oceňovania všetkých zamestnancov. Tento naozaj dôležitý inštitút je na Slovensku upravovaný aj zákonom. Presnejšie je to zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde. Zákon o minimálnej mzde sa nevzťahuje len na zamestnancov v pracovnom pomere alebo v obdobnom pracovnom vzťahu, ale od 1.1.2013 sa začal vzťahovať aj na fyzické osoby, ktoré vykonávajú pre svojho zamestnávateľa práce na základe niektorej z dohôd o vykonaných prácach mimo pracovného pomeru. Takéto typy dohody poznáme presne tri a to konkrétne dohoda o vykonaní práce, dohoda o brigádnickej práci študentov a taktiež dohoda o pracovnej činnosti.³²

³¹ MAČUHA, M. 2009. Minimálna mzda a jej význam. In: Sociálne poistenie. Bratislava: Sociálna poisťovňa, 2009. Zv. 41,11, s. 6-13. ISSN 1337-9844

³² MAČUHA, M. 2009. Minimálna mzda a jej význam. In: Sociálne poistenie. Bratislava: Sociálna poisťovňa, 2009. Zv. 41,11, s.13-20. ISSN 1337-9844

Výška minimálnej mzdy je upravovaná každý rok. Vláda ju stanovuje svojim nariadením. Jej výška sa určuje postupom, ktorý je rozpracovaný v príslušných ustanoveniach zákona č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde. Podľa zákona sa pri určovaní výšky minimálnej mzdy má prihliadať aj na aktuálny vývoj spotrebiteľských cien, zamestnanosti, priemernej mzdy ale aj aktuálnej výšky životného minima. Počas procesu určovania tejto sumy na príslušný rok sa má vychádzať z aktuálne platnej výšky minimálnej mzdy, ktorá sa vynásobuje koeficientom medziročného rastu priemernej mzdy, ktorá bola dosiahnutá v národnom hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci rok. Na základe §7, ktorý sa venuje úprave sumy minimálnej mzdy na nasledujúce obdobie vieme, že zástupcovia zamestnávateľov a zástupcovia zamestnancov o nej rokujú najneskôr od 1. apríla. Do 15. júla však musia predložiť ich dohodu o rokovaní, a výška minimálnej mzdy bude prijatá na základe tejto dohody. Ak sa tak nestane tak ju prerokuje Hospodárska a sociálna rada Slovenskej republiky do 31. augusta. Minimálna mzda bude prijatá na základe ich dohody. Výška minimálnej mzdy sa stanovuje vždy v celých eurách. Podľa znenia §8 ak sa nedosiahla žiadna dohoda na základe § 7, suma mesačnej minimálnej mzdy na nasledujúci kalendárny rok je 57 % priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zverejnenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za kalendárny rok. Je to rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, na ktorý sa určuje suma mesačnej minimálnej mzdy. Suma sa zaokrúhľuje na celé eurá nahor. O minimálnej mzde rozhoduje vláda najneskôr do 20. októbra. Táto suma je prijímaná vždy na obdobie od 1. januára do 31. decembra príslušného kalendárneho roka.³³

Tabuľka 3 - Minimálna mzda v SR počas rokov 2009-2021

Obdobie	Hodinová min. mzda	Mesačná min. mzda
1.1.2009-31.12.2009	1,698	295,50
1.1.2010-31.12.2010	1,768	307,70
1.1.2011-31.12.2011	1,822	317,00
1.1.2012-31.12.2012	1,880	327,20
1.1.2013-31.12.2013	1,941	337,70
1.1.2014-31.12.2014	2,023	352,00

³³ Zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde

1.1.2015-31.12.2015	2,184	380,00
1.1.2016-31.12.2016	2,328	405,00
1.1.2017-31.12.2017	2,500	435,00
1.1.2018-31.12.2018	2,759	480,00
1.1.2019-31.12.2019	2,989	520,00
1.1.2020-31.12.2020	3,333	580,00
1.1.2021-31.12.2021	3,580	623,00

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa <https://www.podnikajte.sk/pracovne-pravo-bozp/minimalna-mzda-na-slovensku>

Pre súčasný kalendárny rok 2021 je hodnota minimálnej mesačnej mzdy stanovená vo výške 623 €. Samozrejme máme stanovenú aj výšku hodinovej minimálnej mzdy, ktorá sa určuje ako 1/174 zo sumy stanovenej mesačnej minimálnej mzdy. Pre tento rok je to suma 3,580 €/h. V tabuľke, ktorú máme vyššie zobrazenú je zobrazený vývoj minimálnej mzdy na Slovensku v období od roku 2009 až po súčasnosť. Jasne vidieť, že minimálna mzda sa počas tohto obdobia neustále zvyšovala. Najnižší nárast minimálnej mzdy bol zaznamenaný v roku 2011, zatiaľ čo najvyšší nárast sa uskutočnil v roku 2020. Vyjadrenia Konfederácie odborových zväzov SR hovoria o tom, že je prioritou zvýšiť minimálnu mzdu, na základe odporúčaní Medzinárodnej organizácie práce až na 60 % priemernej mzdy v hospodárstve.³⁴

1.4.2. Minimálna mzda v podmienkach SR

Minimálne mzdové nároky zamestnancov by mali byť určené v kolektívnej zmluve. Ak k podpisu takejto zmluvy nedôjde, tak je zamestnávateľ povinný svojim zamestnancom poskytnúť mzdu najmenej vo výške minimálneho mzdového nároku, ktorý bol stanovený pre konkrétny stupeň náročnosti práce príslušného pracovného miesta. Ak nastane situácia, kedy zamestnávateľ neposkytne svojmu zamestnancovi mesačnú mzdu vo výške jeho minimálneho mzdového nároku, tak je povinný uhradiť zamestnancovi doplatok v sume rozdielu medzi výškou príslušného minimálneho mzdového nároku a jemu vyplatenou mzdou.

³⁴ ISTEP. Na rapidne zvyšovanie minimálnej mzdy v budúcom roku je priestor [online]. Dostupné na internete: <https://www.istp.sk/clanok/14314/na-rapidne-zvyšovanie-minimalnej-mzdy-v-buducem-roku-je-priestor>

Tabuľka 4 - Koeficient minimálnej mzdy

Stupeň náročnosti pracovného miesta	Koeficient minimálnej mzdy	Hodinové sadzby v € pre ustanovený pracovný čas 40 hodín týždenne	Mesačné sumy v €
1	1,0	3,580	623,00
2	1,2	4,247	739,00
3	1,4	4,914	855,00
4	1,6	5,580	971,00
5	1,8	6,247	1 087,00
6	2,0	6,914	1 203,00

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/vztah-zamestnanca-zamestnavateľa/odmenovanie/minimalne-mzdove-naroky/sadzby-od-1-januara-2015.html>

Podľa Zákonníka práce sa radia stupne náročnosti nasledovne³⁵:

1. stupeň náročnosti práce: do tejto skupiny náročnosti patria základné manipulačné alebo prípravné práce, ktoré sú podľa určitých postupov alebo pokynov nadriadeného. Väčšina prác, pri ktorých zamestnávateľia uplatňujú minimálnu mzdu patrí do prvého stupňa.
Príklady: upratovačka, operátor výroby
2. stupeň náročnosti práce: sem patria hlavne odborné práce alebo práce s hmotnou zodpovednosťou. Ďalej tu môžeme zaradiť jednoduché remeselné činnosti alebo práca v zdravotníctve.
Príklady: administratívny pracovník, predavačka
3. stupeň náročnosti práce: sem zaradíme menej zložité agendy. Spadajú tu aj rôzne druhy tvorivých remeselných prác. Do tretieho stupňa patria aj práce so zodpovednosťou za zdravie iných osôb alebo práce, ktoré si vyžadujú zvýšenú fyzickú námahu.
Príklady: zdravotná sestra, účtovníčka
4. stupeň náročnosti práce: do tejto skupiny patria rôzne odborné agendy a práce, ktoré si vyžadujú zvýšenú psychickú námahu. Zaradíme tu práce poskytujúcu

³⁵ Minimálna mzda.sk. Stupne náročnosti práce [online]. Dostupné na internete: <https://www.minimalnamzda.sk/narocnosti.php>

zdravotnú starostlivosť. Do 4. stupňa náročnosti práce spadajú aj manažérske a riadiace funkcie.

Príklady: oblastný manažér, hlavný účtovník

5. stupeň náročnosti práce: v tejto skupine sú zahrnuté koncepčné, tvorivé a metodické práce vyžadujúce zvýšenú psychickú odolnosť. 5 stupeň zodpovedá mimoriadne náročným procesom, pretože je nutné dodržiavať zložité postupy.

Príklady: manažér výroby, všeobecný lekár pre dospelých

6. stupeň náročnosti práce: tu zaraďujeme tvorivé úlohy, ktoré je nutné riešiť neobvyklým spôsobom. Vyžadujú si vysokú mieru zodpovednosti, ktoré môžu mať pre spoločnosť významný dopad.

Príklady: výkonný riaditeľ, generálny riaditeľ

Minimálna mzda sa taktiež uplatňuje aj pri odvodzovaní minimálnej výšky mzdových zvýhodnení ako východisková sadzba. Rozlišujeme niekoľko takýchto zvýhodnení³⁶:

- Mzdové zvýhodnenie za prácu v sobotu

Podľa aktuálnej právnej úpravy patrí zamestnancovi za každú hodinu práce v sobotu popri dosiahnutej mzde aj mzdové zvýhodnenie najmenej v sume 50 % minimálnej mzdy v eurách za hodinu. U zamestnávateľa, u ktorého sa vyžaduje aby sa práca pravidelne vykonávala v sobotu je mzdové zvýhodnenie zamestnancov najmenej v sume 45 % tejto minimálnej mzdy.

Od 1. januára 2021 je zamestnancovi za každú hodinu práce v sobotu priznané popri dosiahnutej mzde aj mzdové zvýhodnenie určené pevnou sumou a to najmenej 1,79 €. Ak ide o zamestnávateľa s potrebou pravidelného výkonu práce v sobotu je to najmenej v sume 1,61 €.

- Mzdové zvýhodnenie za prácu v nedeľu

Podobným spôsobom došlo k úprave od 1. januára 2020 mzdového zvýhodnenia za prácu v nedeľu. V súčasnosti patrí zamestnancovi za každú hodinu práce v nedeľu popri dosiahnutej mzde taktiež mzdové zvýhodnenie najmenej v sume 100 % minimálnej mzdy v eurách za hodinu. U zamestnávateľa, u ktorého sa vyžaduje aby sa práca pravidelne

³⁶ Národný inšpektorát práce. Mzdové zvýhodnenia 2021 [online]. Dostupné na internete: <https://www.ip.gov.sk/mzdove-zvyhodnenia-v-roku-2021/>

vykonávala v nedeľu je toto mzdové zvýhodnenie najmenej v sume 90 % tejto minimálnej mzdy.

Od roku 2021 je zamestnancovi za každú hodinu práce v nedeľu priznané popri dosiahnutej mzde taktiež mzdové zvýhodnenie najmenej v sume 3,58 €. Aj v tomto prípade ak ide o zamestnávateľa s potrebou pravidelného výkonu práce v nedeľu je to najmenej v sume 3,22 €.

- Mzdové zvýhodnenie za nočnú prácu

Zákonník práce v súčasnej dobe ustanovuje pre zamestnanca vykonávajúceho nočnú prácu nárok na dosiahnutú mzdu a aj mzdové zvýhodnenie najmenej v sume 40 % minimálnej mzdy v eurách za hodinu. Ak ide o zamestnanca vykonávajúceho rizikovú prácu, tak má nárok na mzdové zvýhodnenie najmenej v sume 50 % hodinovej minimálnej mzdy. U zamestnávateľa s prevažnou potrebou výkonu nočnej práce, ak nejde o zamestnanca vykonávajúceho rizikovú prácu, patrí zamestnancovi mzdové zvýhodnenie najmenej v sume 35 % hodinovej minimálnej mzdy.

Od 1. januára 2021 zamestnancovi za každú hodinu nočnej práce patrí popri dosiahnutej mzde aj mzdové zvýhodnenie ustanovené pevnou sumou a to najmenej 1,43 € a zamestnancovi vykonávajúcemu rizikovú nočnú prácu najmenej v sume 1,79 €. U zamestnávateľa s prevažnou potrebou výkonu nočnej práce, ak nejde o zamestnanca vykonávajúceho rizikovú nočnú prácu, bude zamestnancovi patriť mzdové zvýhodnenie najmenej v sume 1,25 €.

- Mzdová kompenzácia za sťažený výkon práce

Zamestnancovi patrí mzdová kompenzácia za sťažený výkon práce pri vykonávaní pracovných činností zaradených príslušným orgánom verejného zdravotníctva do 3. alebo 4. kategórie podľa osobitného predpisu, ak sa pri ich výkone vyžaduje aby zamestnanec používal na zníženie zdravotného rizika osobné ochranné pracovné prostriedky. Za každú hodinu rizikovej práce patrí v súčasnosti zamestnancovi popri dosiahnutej mzde aj mzdová kompenzácia za sťažený výkon práce najmenej 20 % minimálnej mzdy v eurách za hodinu. V aktuálnom roku 2021 je zamestnancovi za každú hodinu výkonu rizikovej práce priznaná mzdová kompenzácia určená pevnou sumou a tá je najmenej vo výške 0,72 €.

- Náhrada za pracovnú pohotovosť

Novelou Zákonníka práce dochádza taktiež k zmene výšky náhrady mzdy za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti mimo pracoviska. Za každú hodinu takejto pohotovosti patrí v súčasnosti zamestnancovi náhrada najmenej 20 % minimálnej mzdy v eurách za hodinu.

Teda od 1. januára 2021 má zamestnanec nárok za každú hodinu neaktívnej časti pracovnej pohotovosti mimo pracoviska na náhradu stanovenú pevnou sumou najmenej 0,72 €.

- Zvýšene odmeny zamestnanca na dohodu za prácu vo sviatok

Aktuálna právna úprava sa týka aj zamestnancov vykonávajúcich prácu na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Takýmto zamestnancom patrí v súčasnosti za každú hodinu práce vo sviatok dohodnutá odmena zvýšená najmenej o sumu minimálnej hodinovej mzdy.

V roku 2021 takémuto zamestnancovi za hodinu práce vo sviatok patrí dohodnutá odmena zvýšená najmenej o 3,58 €.

Zákon o dani z príjmov hovorí o tom, že nárok na uplatňovanie daňového bonusu má daňovník, ktorého zdaniteľné príjmy boli aspoň vo výške 6-násobku minimálnej mzdy. Rovnaká podmienka platí aj pre daňovníka, ktorý si chce uplatniť zamestnaneckú prémie. Za príslušné zdaňovacie obdobie sa musia jeho zdaniteľné príjmy zo závislej činnosti vykonávanej len na území SR v úhrnnej výške rovnať aspoň 6-násobku minimálnej mzdy. Minimálna mzda nemá priamy dopad len na daňový bonus a zamestnaneckú prémie, ale aj na výpočet mesačných preddavkov na daň z príjmov zo závislej činnosti.³⁷

1.4.3. Minimálna mzda v podmienkach vybraných krajín EÚ

Minimálna mzda sa chápe ako nástroj na zabezpečovanie minimálnej úrovne príjmu jednotlivcov v pracovnom pomere. V jednotlivých krajinách Európskej Únie má minimálna mzda naozaj odlišné podoby, keďže tento inštitút nespadá pod komunitárne právo Európskej Únie. Z tohto dôvodu má v tejto oblasti každý štát vytvorené svoje vlastné pravidlá.

Tabuľka 5 - Minimálna mzda v krajinách EÚ v roku 2021

Krajina	Minimálna mesačná mzda	Krajina	Minimálna mesačná mzda
Belgicko	1 626 €	Luxembursko	2 202 €
Bulharsko	333 €	Maďarsko	488 €
Cyprus	X	Malta	785 €

³⁷ Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov

Česko	578 €	Nemecko	1 610 €
Dánsko	X	Poľsko	614 €
Estónsko	584 €	Portugalsko	776 €
Fínsko	X	Rakúsko	X
Francúzsko	1 555 €	Rumunsko	474 €
Grécko	758 €	Slovensko	623 €
Holandsko	1 685 €	Slovinsko	1 110 €
Chorvátsko	564 €	Španielsko	1 108 €
Írsko	1 724 €	Švédsko	X
Litva	642 €	Taliansko	X
Lotyšsko	500 €		

Zdroj: Vlastne spracovanie podľa <https://www.minimalnamzda.sk/v-eu.php>

Z tabuľky môžeme jasne vyčítať, že minimálnu mzdu aktuálne využíva 21 z 27 členských štátov EÚ. Členské štáty EÚ, ktoré nemajú plošne zavedenú minimálnu mzdu, ju majú zakotvenú v kolektívnych zmluvách. To znamená, že pre rôzne profesie u odlišných zamestnávateľov môže byť minimálna mzda rozdielna. Medzi takéto krajiny zaraďujeme Cyprus, Dánsko, Fínsko, Rakúsko, Švédsko a Taliansko.³⁸

³⁸ Podnikajte.sk. Minimálna mzda v krajinách Európskej Únie v roku 2020 [online]. Dostupné na internete: <https://www.podnikajte.sk/pracovne-pravo-bozp/minimalna-mzda-v-eu-2020>

2. Cieľ práce, metodika a metódy skúmania

2.1. Cieľ diplomovej práce

Hlavný cieľ diplomovej práce je zameraný na analýzu vplyvu inštitútov životného minima a minimálnej mzdy na daňové zaťaženie fyzickej osoby v SR a vo vybraných štátoch.

Hlavný cieľ sme si rozčlenili na niekoľko čiastkových cieľov, ktoré by nám mali lepšie umožniť splnenie hlavného cieľa. Medzi naše parciálne ciele sme si stanovili :

- Charakteristiku a postavenie inštitútu životného minima
- Charakteristiku a postavenie inštitútu minimálnej mzdy
- Vývoj oboch inštitútov za sledované časové obdobie
- Analýza daňovo – odvodového zaťaženia fyzických osôb v SR, Maďarsku a Belgicku

Za najpodstatnejšiu časť našej diplomovej práce považujeme vypracovanie analýzy daňovo – odvodového zaťaženia práce fyzických osôb. V tejto časti poukazujeme na výšku daňového a odvodového zaťaženia ale aj na faktory, ktoré majú na to vplyv. Chceme priblížiť to, že daňové a odvodové zaťaženie nie je u všetkých skupín fyzických osôb rovnaké. Porovnávaním s inými krajinami chceme poukázať na rozdielne postupy a uplatňované nástroje pri určovaní daňovej povinnosti aj odvodov. Budeme sa venovať analýze daňovo – odvodového zaťaženia práce fyzických osôb v roku 2020 na Slovensku, v Maďarsku a Belgicku.

Predpokladom splnenia našich vytýčených cieľov je hlavne podrobné oboznámenie sa domácou a zahraničnou literatúrou, preštudovanie odborných publikácií, zákonov ale aj aktuálnych celosvetových správ. Je taktiež potrebné využitie viacerých vedeckých metód výskumu.

2.2. Metodika práce a metódy skúmania

Predmetom nášho skúmania je daňové a odvodové zaťaženie práce pre dve typy domácností. Ako prvú sme si zvolili domácnosť pozostávajúcu z jednotlivca bez detí. Ako

druhú sme si zvolili domácnosť pozostávajúcu z manželského páru a dvoch detí starších ako 6 rokov. Pre lepšie zobrazenie daňovo – odvodového zaťaženia práce fyzických osôb sme si vybrali ukazovateľ daňového klinu.

Východiskom k splneniu našich cieľov bolo zozbierať informácie o danej problematike a spracovať ich. Preštudovanie potrebnej literatúry o tejto problematike nám pomohlo vytvoriť si aspoň všeobecný prehľad. Na základe štatistických údajov, ktoré sme čerpali prevažne z dôveryhodných internetových zdrojov, sme zostavili grafy a tabuľky, ktoré sme v práci použili.

Pri písaní našej práce sme použili niekoľko všeobecných aj špecifických metód skúmania, ktoré sa od seba líšia spôsobom skúmania javu. Medzi metódy, ktoré sme v našej práci použili patria :

- Metódy indukcie a dedukcie – využili sme ich hlavne na prezentáciu vzťahov medzi údajmi. Dedukcia zobrazuje postup, ktorým dôjde k odvodeniu špecifických vlastností na základe všeobecných poznatkov. Indukcia zobrazuje opačný postup, pri ktorom sa vytvárajú všeobecné závery.
- Metóda komparácie – využili sme ju na porovnávanie štatistických údajov vývojových ukazovateľov, ktoré sme použili v našej práci.
- Tabuľkové a grafické metódy analýzy údajov – nám umožnili jednoduchšie priblíženie skúmanej problematiky. Pomáhajú nám zvýšiť vypovedaciu schopnosť spracovaných údajov.

3. Výsledky práce

V našej tretej kapitole si bližšie priblížime vývoj životného minima a minimálnej mzdy na Slovensku a vo vybraných krajinách od roku 2010 až po súčasnosť. Taktiež sa budeme venovať aj daňovo – odvodovému zaťaženiu vybraných typov domácností pomocou daňového klinu.

3.1. Vývoj životného minima a minimálnej mzdy

Základným štátom garantovaným príjmom, ktorý zabezpečuje prežitie subjektov je práve životné minimum. Existencia životného minima v jednotlivých krajinách je dôležitá pre zabezpečovanie základných potrieb obyvateľov. Životné minimum je aj súčasťou sociálneho systému, pretože zobrazuje hranicu pri stanovovaní nárokov na viaceré sociálne dávky, ktoré sú poskytované zo systému sociálneho zabezpečenia stanoveného v príslušnej krajine. Životné minimum sa najčastejšie uplatňuje práve v sociálnej politike. Jeho hodnota sa na Slovensku upravuje každý rok k 1. júlu. Presný spôsob určovania hodnoty životného minima si spomíname v podkapitole 1.3.2.

Tabuľka 6 - Životné minimum v SR počas rokov 2010 - 2020

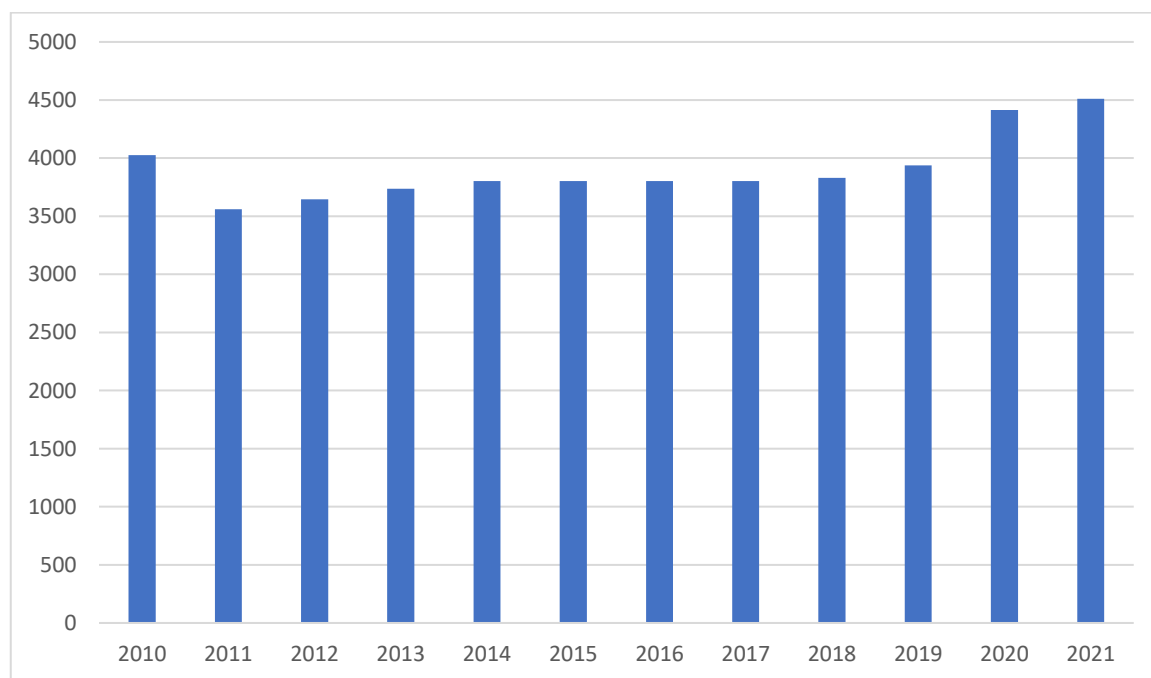
Obdobie	pre jednu plnoletú FO	pre ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú FO	pre nezaopatrené dieťa alebo zaopatrené neplnoleté dieťa
2010 - 2011	185,38 €	129,31 €	84,61 €
2011 - 2012	189,83 €	132,42 €	86,65 €
2012 – 2013	194,58 €	135,74 €	88,82 €
2013 – 2014	198,09 €	138,19 €	90,42 €
2014 – 2015	198,09 €	138,19 €	90,42 €
2015 – 2016	198,09 €	138,19 €	90,42 €
2016 – 2017	198,09 €	138,19 €	90,42 €
2017 – 2018	199,48 €	139,16 €	91,06 €
2018 – 2019	205,07 €	143,06 €	93,61 €
2019 – 2020	210,20 €	146,64 €	95,96 €

2020 – 2021	214,83 €	149,87 €	98,08 €
-------------	----------	----------	---------

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/hmotna-nudza/zivotne-minimum/>

Naša tabuľka nám približuje vývoj súm životného minima stanovených štátom od 1. júla 2010 až po súčasnosť. Ako si môžeme všimnúť životné minimum od roku 2010 postupne rástlo každý rok. Zlom prišiel až 1. júla 2014, kedy nedošlo k nárastu hodnoty životného minima. Čiže sa uplatnilo životné minimum, ktoré bolo prijaté 1. júla 2013. Tento stagnujúci trend sa držal až do roku 2016, teda aj v období od 1. júla 2016 do 30. júna 2017 sa využívali hodnoty životného minima, ktoré boli prijaté ešte v roku 2013. Táto situácia bola dôsledkom toho, že koeficient rastu životných nákladov nízkopříjmových domácností sa rovnal 1 alebo bol dokonca nižší ako 1. A keďže je v zákone o životnom minime stanovené, že sa životné minimum nemôže znižovať, tak nastala situácia, že hodnota životného minima stagnovala. Rast životného minima nastal opäť až 1. júla 2017. V tomto roku došlo k jemnému zvýšeniu životného minima, a takto to pokračovalo postupne aj ďalšie roky až po súčasnosť.

Graf 2 - Vývoj ročnej NČZD v SR počas rokov 2010 - 2021

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa https://www.financnasprava.sk/img/pfsedit/Dokumenty_PFS/Zverejnovanie_dok/Dane/Metodicke_pokyny/Priame_dane_uct/2019/2019.03.18_ZDP.pdf

Ako sme spomínali už v našej prvej kapitole, u nás je životné minimum naviazané aj na stanovovanie nezdanielných častí základu dane. Takto to u nás platí od roku 2004. V tomto roku sa uskutočnila daňová reforma, ktorej súčasťou boli aj zmeny v oblasti nezdanielných častí základu dane. V roku 2009 bola dočasne zavedená výška NČZD ako 22,5 – násobok platného životného minima a táto istá hodnota platila aj v roku 2010. Táto dočasná zmena nastala ako jedno z protikrizových opatrení. V roku 2011 sa situácia vrátila späť a výška NČZD sa opäť určovala ako 19,2 – násobok platného životného minima. Výška NČZD od roku 2011 pomaly rástla presne tak ako výška životného minima. Keďže v období 2014 – 2017 sa výška životného minima nemenila, tak sa nemenila ani výška NČZD. Z grafu je teda jasne vidieť priamo úmernú závislosť medzi výškou životného minima a výškou NČZD. Od roku 2018 opäť dochádza k postupnému rastu výšky NČZD. Ďalšia zmena nastala od roku 2021, konkrétne od 1. januára 2021 keďže sa začala výška NČZD určovať ako 21 – násobok platného životného minima.

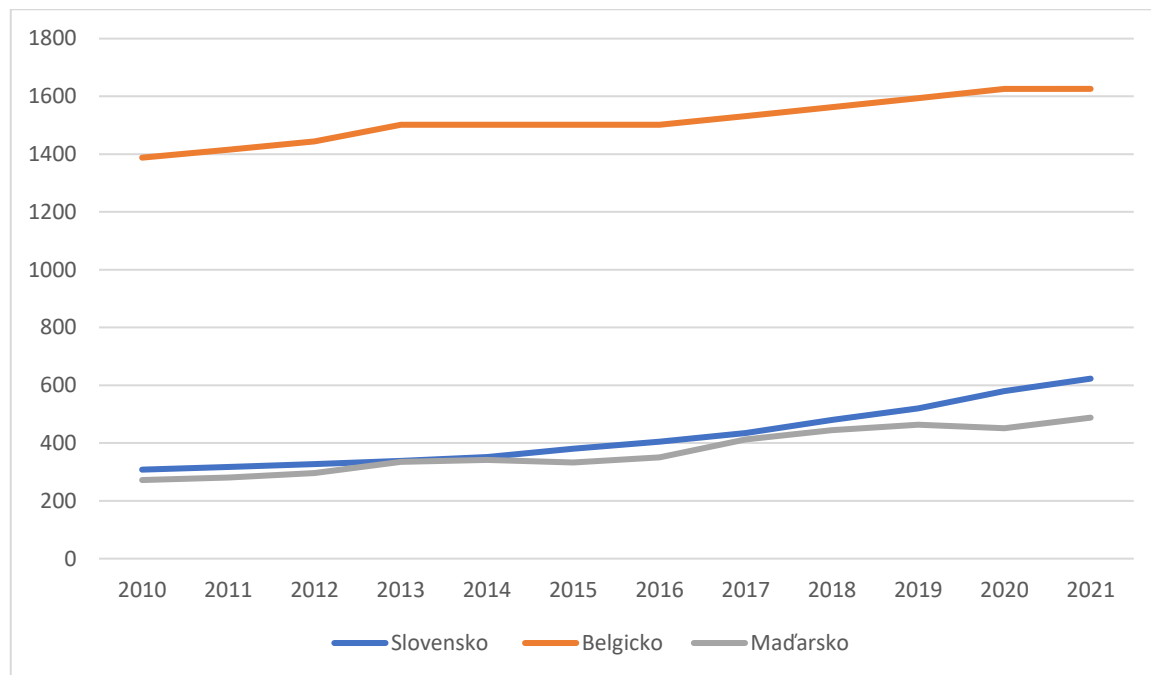
Aj napriek tomu, že NČZD a životné minimum sú priamo úmernými veličinami, tak k ich zmenám nedochádza v rovnakom čase. Kým životné minimum sa valorizuje každý rok k 1. júlu, tak výška NČZD sa mení každý rok až od 1. januára. Na stanovenie sumy NČZD sa využíva aktuálne platná výška životného minima k 1. januáru príslušného kalendárneho roka.

Takéto využívanie inštitútu životného minima na určovanie výšky nezdanielnej časti základu dane je len na Slovensku. V Belgicku ani Maďarsku takýto systém využívania inštitútu životného minima sme nenašli. V týchto krajinách majú taktiež spôsob sociálnej ochrany obyvateľov, ale prostredníctvom rôznych sociálnych dávok ako pomoc pre obyvateľov. V Maďarsku poskytujú daňovníkom daňový bonus na deti, ktorý sa odvíja od výšky mzdy a počtu detí daňovníka. Tento bonus je súčasťou daňového zvýhodnenia, ktoré poskytujú svojim obyvateľom. V Belgicku sú to štandardné odpočty, ktoré sú stanovené v sume maximálne 4 809,99 €. Taktiež tu platí osobný príspevok, ktorý je výškou rozdielny pre jednotlivca a daňovníka, ktorý už má deti. Výška tohto príspevku závisí aj od veku detí daňovníka.

Výška minimálnej mzdy je rovnako ako výška životného minima určovaná a garantovaná zákonom. Avšak minimálna mzda neslúži na určovanie výšky a nárokov na sociálne dávky ako životné minimum. Inštitút minimálnej mzdy garantuje pre pracujúceho človeka minimálnu sumu, ktorú musí dostať ako odmenu za svoju prácu. Rozdiel medzi

sumou minimálnej mzdy a sumou životného minima, resp. sumou sociálnych dávok by mal byť dostatočne veľký na to, aby boli ľudia motivovaní si nájsť prácu a nie žiť len z takejto sociálnej pomoci. Výška minimálnej mzdy nie je vo všetkých krajinách stanovená prostredníctvom zákonov, keďže niektoré krajiny si túto problematiku riadia celoštátne pomocou legislatívnych noriem.

Graf 3 - Vývoj minimálnej mzdy vo vybraných krajinách v rokoch 2010 - 2021

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa <https://www.cenaprace.sk/clanok/vyvoj-minimalnej-mzdy-v-krajinach-europskej-unie>

Pomocou grafického zobrazenia vývoja minimálnej mzdy v Maďarsku, Belgicku a na Slovensku si môžeme porovnať jej rozdielnú výšku v jednotlivých rokoch. Slovensko spolu s Maďarskom majú podobnú výšku minimálnej mzdy, no v porovnaní s výškou minimálnej mzdy v Belgicku ju majú tieto krajiny výrazne nižšiu. Ak sa pozrieme na krivku vývoja minimálnej mzdy v Belgicku, tak môžeme zhodnotiť, že minimálna mzda počas obdobia 2010 – 2013 mierne rastie. V období 2013 – 2016 výška minimálnej mzdy v Belgicku stagnovala. Od roku 2017 výška minimálnej mzdy opäť mierne rastie. Ak si bližšie priblížime krivku minimálnej mzdy na Slovensku, tak je nám jasné, že minimálna mzda počas celého zobrazovaného obdobia mierne rastie. Nedochádza ani k jej stagnácii, ani k jej poklesu. Naopak z krivky minimálnej mzdy Maďarska je jasné, že počas

skúmaného obdobia došlo aj k miernemu poklesu výšky minimálnej mzdy a to v rokoch 2015 a 2020.

Rozdiely vo výške minimálnej mzdy medzi krajinami Európskej Únie sú spôsobené aj tým, že štáty západnej Európy majú už dlhodobo mzdy na vyššej úrovni ako štáty strednej či východnej Európy. Tieto rozdiely sú spôsobené aj historickým vývojom. Na rozdiel od krajín západnej Európy, kde už dlhodobo funguje princíp trhovej ekonomiky, sa krajiny strednej a východnej Európy pretransformovali z centrálne plánovaného hospodárstva až koncom 20. storočia. V centrálne plánovanom hospodárstve nemá tvorby cien a miezd žiaden význam, pretože všetky tieto veličiny boli stanovené centrálne. Až po prechode na trhové hospodárstvo sa v týchto krajinách začali vyvíjať ceny a mzdy podľa ponuky a dopytu na trhu. Vzájomnou prepojenosťou jednotlivých krajín sa ceny postupne približujú, no mzdy rastú pomalšie.

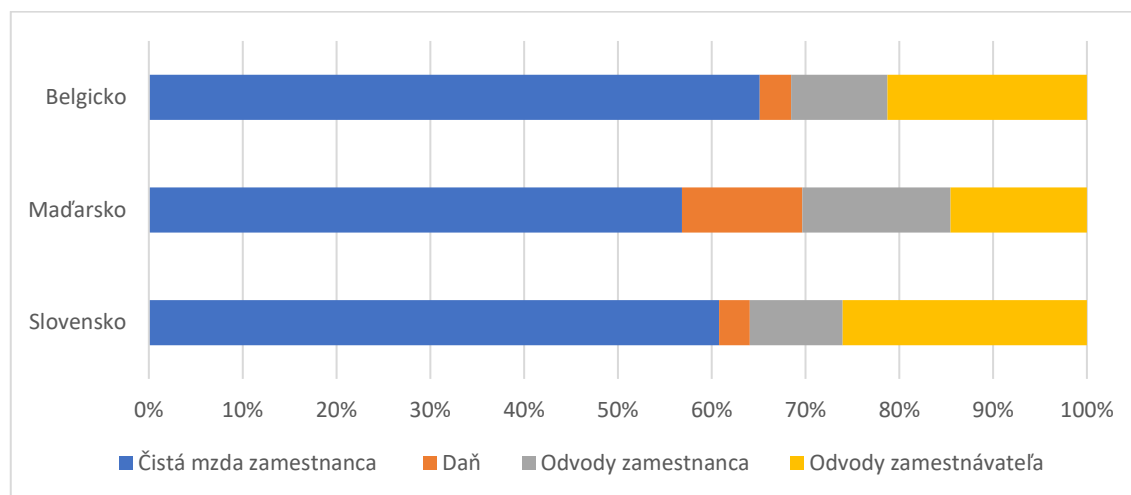
3.2. Štruktúra nákladov práce

Štruktúra nákladov práce je taktiež dôležitou charakteristikou trhu práce, pretože odráža ponuku pracovnej sily a zároveň aj dopyt podnikov po pracovnej sile. Náklady na zabezpečenie pracovnej sily sú veľmi podstatnou veličinou nielen pre zamestnávateľov, ktorí sa rozhodujú aj o vytváraní nových pracovných miest, ale taktiež pre investorov, ktorí si vyberajú krajiny a podniky, do ktorých investujú svoje finančné prostriedky. Náklady na pracovnú silu pozostávajú z hrubej mzdy zamestnanca a aj odvodov, ktoré platí zamestnávateľ za svojho zamestnanca vo forme príspevkov na zdravotné a aj sociálne poistenie. Hrubá mzda sa ešte člení na čistú mzdu, ktorú má zamestnanec vyplatenú, daň z príjmu, ktorú je povinný zaplatiť a odvody na zdravotné a sociálne poistenie, ktoré tiež musí zaplatiť. Takže z celkových nákladov práce, ktoré vznikajú zamestnávateľovi, zamestnanec dostáva len jednu časť, ktorá predstavuje čistú mzdu. Zvyšná časť nákladov práce poputuje do verejného sektora vo forme odvodov a daní.

Štruktúra nákladov pracovnej sily sa mení v súvislosti s tým ako sú uplatňované nástroje daňového systému. Dodatočné náklady práce vo forme, ktoré sú vyššie patria medzi demotivujúce faktory na tvorenie nových pracovných miest. Vo väčšine prípadov sú nízke príjmy zaťažené menej ako vyššie príjmy, pri ktorých stúpa aj podiel nákladov práce v podobe odvodov a daní. V nasledujúcich troch grafoch si priblížime štruktúry nákladov

práce pri troch úrovniach mzdy – minimálnej mzde v príslušnej krajine, priemernej mzde v príslušnej krajine a nadštandardnej mzde vo výške 4000 €.

Graf 4 - Štruktúra nákladov práce pri minimálnej mzde v roku 2020

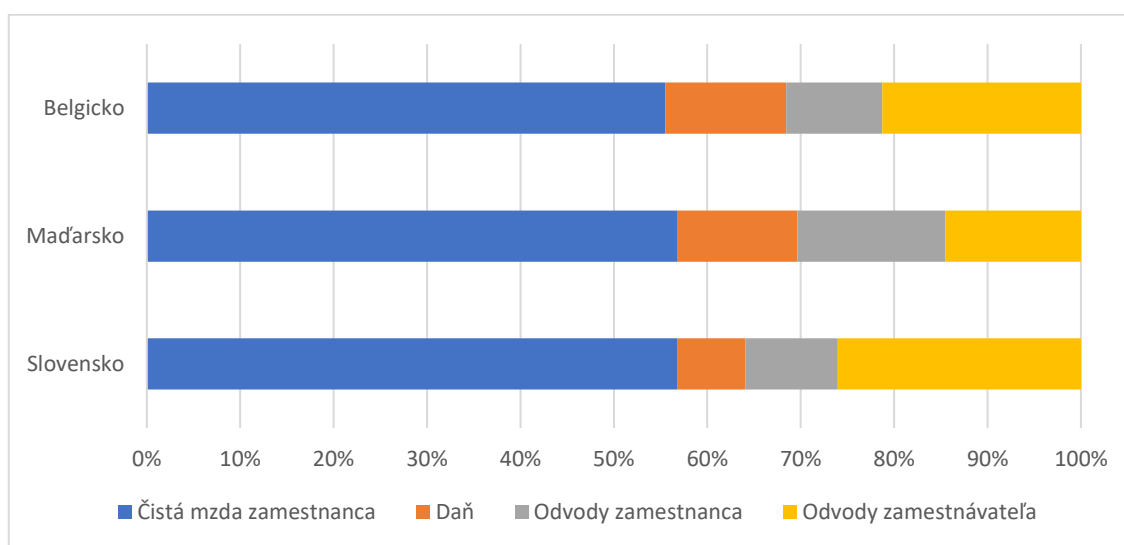

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa <https://index.sme.sk/kalkulacky/kalkulator-cistej-mzdy?ref=tit>
<https://accace.hu/berkalkulator/>
<https://www.belgiumtaxcalculator.com/?salary=19128&average=true&zip=&childrenUnderThree=0&childrenOverThree=0&fbclid=IwAR0kzKiowsZFwjOHOSxmlSFx9fESlshmbnWMP9gcL2xggNho94LGkM9Oe-c>

Na základe porovnania vybraných krajín môžeme zhodnotiť, že pre zamestnávateľov je najvýhodnejšie investovanie v Maďarsku. Výdavky zamestnávateľov v Maďarsku pri minimálnej mzde predstavujú 14,53 %, a teda sú najnižšie z našich troch skúmaných krajín. Druhou najvýhodnejšou krajinou pre zamestnávateľov je Belgicko, v ktorom výdavky zamestnávateľov na pracovnú silu predstavujú 21,26 %. Najhoršie z týchto vybraných krajín je práve Slovensko. Pre zamestnávateľov nie je výhodné, pretože náklady na pracovnú silu sú v našej krajine vo výške 26,03 %. Z pohľadu zamestnancov na výšku čistej mzdy v jednotlivých krajinách je najvýhodnejšie Belgicko, kde hodnota čistej mzdy predstavuje úroveň 65,13 %. Ďalšou krajinou v poradí výhodnosti pre zamestnancov je Slovensko, kde výška čistej mzdy pre zamestnancov je na úrovni 60,80 %. Najmenej výhodnou krajinou pre zamestnancov z hľadiska čistej mzdy je práve Maďarsko. Je to spôsobené tým, že je tam vysoké daňové zaťaženie fyzických osôb. Čistá mzda je v Maďarsku na úrovni 56,84 %.

Pri nízkopríjmových skupinách je hlavným problémom to, že sú tvorené nízko kvalifikovanými pracovníkmi, ktorí nedokážu vytvoriť dostatočnú pridanú hodnotu. Zamestnávateľia majú veľký problém s vytváraním dostatočného množstva pracovných miest s nízkou pridanou hodnotou. Vyššie zaťaženie zo strany štátu v podobe odvodov zamestnávateľov spôsobuje demotivovanie zamestnávať takýchto ľudí legálne. Aj z týchto dôvodov môže dochádzať k častejšiemu nelegálnemu zamestnávaniu ľudí. Nelegálna práca je v takýchto prípadoch výhodná pre obe strany.

Graf 5 - Štruktúra nákladov práce pri priemernej mzde v roku 2020

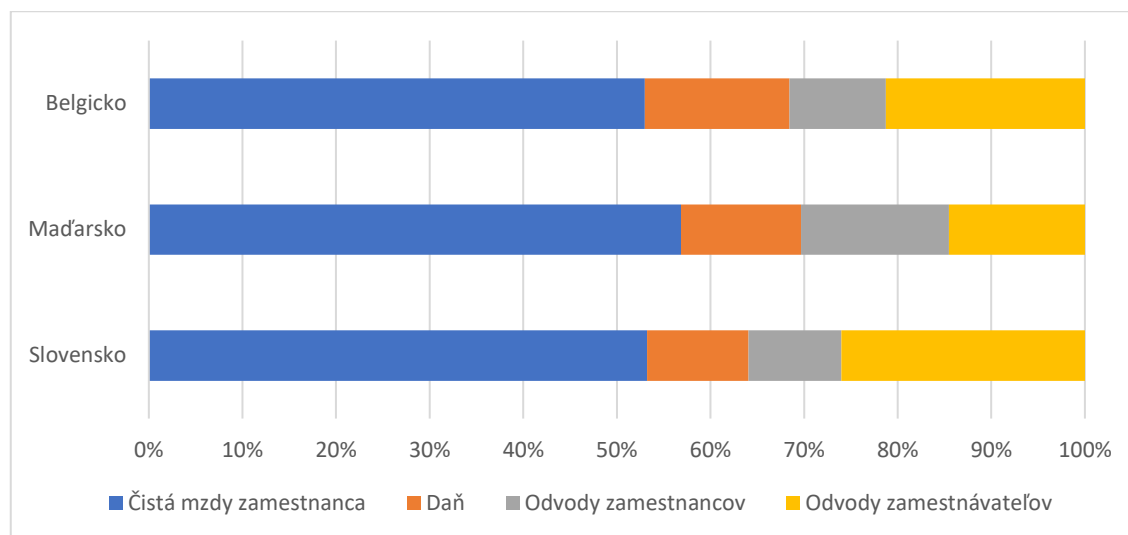
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa <https://index.sme.sk/kalkulacky/kalkulator-cistej-mzdy?ref=tit>
<https://accace.hu/berkalkulator/>
<https://www.belgiumtaxcalculator.com/?salary=19128&average=true&zip=&childrenUnderThree=0&childrenOverThree=0&fbclid=IwAR0kzKiowsZFwjOHOSxmlSFx9fESlshmbnWMP9gcL2xggNho94LGkM9Oe-c>

Z grafu je jasne viditeľné, že z pohľadu zamestnávateľov je aj pri priemernej mzde pre nich najvýhodnejšie Maďarsko, v ktorom by stále mali najnižšie náklady na pracovnú silu. Pri priemernej mzde je to rovnaká hodnota ako pri minimálnej, teda je to 14,53 %. Druhou najvýhodnejšou krajinou pre nich by bolo opäť Belgicko, taktiež s rovnakou hodnotou ako pri minimálnej mzde a to 10,29 %. Aj pri priemernej mzde je najmenej výhodnou krajinou pre zamestnávateľov Slovensko, kde sú náklady zamestnávateľov na pracovnú silu až 26,03 %. Z pohľadu zamestnancov a čistej mzdy je to pri priemernej mzde naozaj veľmi tesné. No najvýhodnejšou krajinou je Maďarsko. Úroveň čistej mzdy pri štruktúre nákladov práce priemernej mzdy je 56,84 %. Ďalšou výhodnou krajinou pre

zamestnancov z hľadiska čistej mzdy by bolo Slovensko. Jej úroveň je 56,75 %. Táto hodnota je len veľmi tesne pod hodnotou čistej mzdy v Maďarsku. Poslednou krajinou by bolo Belgicko, ktoré má pri priemernej mzde najnižšiu úroveň čistej mzdy. Výška ich čistej mzdy je 55,51 %.

V tomto prípade si môžeme všimnúť, že vzrástlo daňové zaťaženie v krajinách Slovensko a Belgicko. Priemerne zarábajúci zamestnanci už nie sú pre štát rizikovou skupinou z hľadiska nedostatočných príjmov na uspokojovanie ich potrieb, a preto štát už nezvýhodňuje takéto skupiny. Táto skupina tvorí početné príjmy do štátneho rozpočtu.

Graf 6 - Štruktúra nákladov práce pri mesačnej mzde 4 000 € v roku 2020

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa <https://index.sme.sk/kalkulacky/kalkulator-cistej-mzdy?ref=tit>
<https://accace.hu/berkalkulator/>
<https://www.belgiumtaxcalculator.com/?salary=19128&average=true&zip=&childrenUnderThree=0&childrenOverThree=0&fbclid=IwAR0kzKiowsZFwjOHOSxmlSFx9fESlshmbnWMP9gcL2xggNho94LGkM9Oe-c>

Pri mesačnej mzde 4 000 € si môžeme všimnúť, že v krajinách Belgicko a Slovensko opäť došlo k nárastu podielu daňového zaťaženia fyzických osôb. V Maďarsku nedošlo k nárastu ani poklesu podielu dane z príjmov na nákladoch práce, pretože u nich je stanovená len jedna sadzba dane pre fyzické osoby. Aj v tomto prípade je pre zamestnávateľov najvýhodnejšie Maďarsko, keďže má najnižšie odvody na zamestnancov. Maďarsko je najvýhodnejšou krajinou aj pre zamestnancov, pretože má popri najnižších nákladoch zamestnávateľov aj najvyššiu čistú mzdu.

3.3. Daňovo – odvodové zaťaženie práce

Medzi najpoužívanejšie ukazovatele na vyjadrovanie daňovo – odvodového zaťaženia práce je práve daňový klin. Jeho podrobnejší opis sme už urobili v našej prvej kapitole. A na základe toho sme sa rozhodli, že pomocou tohto ukazovateľa porovnáme daňovo – odvodové zaťaženie fyzických osôb vo vybraných krajinách. Aj pri tomto ukazovateli budeme analyzovať údaje z Belgicka, Maďarska a Slovenska. Pre jednoduchšie porovnávanie sme si zvolili dva typy domácností a tými sú domácnosť tvorená jednotlivcom bez detí a druhým typom je domácnosť tvorená manželským párom s dvomi deťmi staršími ako 6 rokov. V tomto prípade pracuje len jeden z manželov a druhý je evidovaný na úrade práce ako uchádzač o zamestnanie. Daňový klin, ktorý budeme porovnávať bude len zo závislej činnosti na úrovni minimálnej mzdy, na úrovni priemernej mzdy a na úrovni nadštandardnej mzdy vo výške 4 000 €.

Daňový klin budeme počítat' ako podiel súčtu dane z príjmov, odvodov zamestnávateľa a zamestnanca znížené o príslušné daňové zvýhodnenia a rodinné príspevky a celkovej ceny práce. Pre správny výpočet daňového klinu bolo potrebné dohľadať hodnoty veličín, ktorými sú príjem subjektu, spôsob určenia daňovej povinnosti, odvody na sociálne a zdravotné poistenia platené zamestnávateľmi aj zamestnancami a taktiež daňové zvýhodnenia a príslušné oslobodenia, ktoré tiež majú vplyv na určovanie výšky daňovej povinnosti.

3.3.1. Daňový klin na Slovensku

Na Slovensku je daň z príjmov fyzických osôb aktuálne relatívne jednoduchá a aj prehľadná. Toto zjednodušenie v tejto oblasti nastalo v roku 2004. V tomto roku u nás prebehla veľká daňová reforma a vďaka nej bol systém daní výrazne zjednodušený. Počas tejto reformy sa odstránila väčšina výnimiek a oslobodení. Základ dane je tvorený hrubou mzdou, ktorú očistíme o poistné platené daňovníkom do sociálnej a zdravotnej poisťovne. Pri výpočte daňovej povinnosti je základ dane znižovaný aj o nezdaniteľné časti základu dane, ktorých výška sa s rastúcim príjmom znižuje. Podľa aktuálne platnej legislatívy si daňovník môže uplatňovať nezdaniteľnú časť základu dane na daňovníka a nezdaniteľnú časť základu dane na manželku. Výška nezdaniteľnej časti základu dane je legislatívne od roku 2020 ako 21,0 - násobok platného životného minima. Pre rok 2020 je táto hodnota vo výške 4 414,20 €. Na Slovensku sú príjmy fyzických osôb zdaňované dvoma sadzbami. Ak

je príjem fyzickej osoby nižší nanajvýš rovný 176,8 – násobok sumy platného životného minima, teda 37 163,36 € je zdaňovaný 19 % sadzbou dane. Ak je však príjem osoby vyšší ako táto hodnota, tak je takýto príjem zdaňovaný už 25 % sadzbou dane. Aj odvody zamestnanca a zamestnávateľa majú pár špecifik. Na výpočet odvodov sa využíva vymeriavací základ, ktorého hodnota je totožná s hrubou mzdou. Maximálna výška vymeriavacieho základu pre výpočet výšky sociálneho poistenia je 7 644 €. Pri zdravotnom poistení bola hodnota maximálneho vymeriavacieho základu zrušená od 1.1.2017, a teda daňovník platí odvody na zdravotné poistenie z akejkoľvek vysokej mzdy.

Tabuľka 7 - Sadzby odvodov na zdravotné a sociálne poistenie v SR

	Zamestnanec	Zamestnávateľ
Zdravotné	4 %	10 %
Nemocenské	1,4 %	1,4 %
Starobné	4 %	14 %
Invalidné	3 %	3 %
Poistenie v nezamestnanosti	1 %	1 %
Úrazové	-	0,8 %
Garančné	-	0,25 %
Rezervný fond	-	4,75 %

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa <https://www.socpoist.sk/tabulka-platenia-poistneho-od-1-januara-2021/69129s>

Na základe týchto informácií, ktoré sme si o Slovensku zhrnuli sme vypočítali daňový klin pri dvoch typoch domácností a troch rôznych mzdách pre rok 2020.

Tabuľka 8 - Výpočet daňového klinu pre jednotlivca bez detí v SR za rok 2020

	Minimálna mzda	Priemerná mzda	Nadštandardná mzda
	580 €	1 086 €	4 000 €
Ročný príjem	6 960 €	13 032 €	48 000 €

Odvody zamestnanca	932,64 €	1 746,24 €	6 432 €
Odvody zamestnávateľa	2 449,92 €	4 587 €	16 896 €
Základ dane	6 027,36 €	11 285,76 €	41 568 €
NČZD	4 414,20 €	4 414,20 €	0 €
Znížený základ dane	1 613,16 €	6 871,56 €	41 568 €
Daňová povinnosť	306,48 €	1 305,48 €	8 162,16 €
Daňový bonus	0 €	0 €	0 €
Daňový klin	39,20 %	43,36 %	48,52 %

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa <https://index.sme.sk/kalkulacky/kalkulator-cistej-mzdy?ref=tit>

V našej tabuľke sú zobrazené výpočty daňového klinu pre typ domácnosti jednotlivec bez detí za rok 2020 pri konkrétnych úrovniach príjmu. Ak bol príjem jednotlivca počas roka len minimálnou mzdou, tak jeho daňová povinnosť bola samozrejme najnižšia. To znamená, že aj hodnota daňového klinu je najnižšia pri minimálnej mzde. Ak jednotlivec počas roka 2020 zarábal priemernú mzdu, tak narástla aj jeho daňová povinnosť. Ešte stále si mohol odpočítať NČZD, pretože jeho príjmy nepresiahli zákonom stanovenú hranicu. Jeho daňová povinnosť sa pri priemernej mzde dostala na úroveň 1 305,48 € za rok 2020. zvýšená daňová povinnosť sa prejavila aj na zvýšení daňového klinu, ktorý narástol z hodnoty 39,20 % pri minimálnej mzde na hodnotu 43,36 %. Pri príjmoch 4000 € mesačne sa hodnota daňového klinu zvýšila až na 48,52 %. Tento nárast je spôsobený najmä výškou daňovej povinnosti, ktorá sa zvýšila až na hodnotu 8 162,16 €, pretože daňovník s takýmto príjmom už nemá nárok na uplatňovanie NČZD. Zvýšená daňová povinnosť je spôsobená aj tým, že časť príjmu, ktorá je vyššie ako zákonom stanovená hranica pre daň 19 %, je zdaňovaná už 25 % daňovou sadzbou.

Tabuľka 9 - Výpočet daňového klinu pre manželov s 2 deťmi v SR za rok 2020

	Minimálna mzda	Priemerná mzda	Nadštandardná mzda
	580 €	1 086 €	4 000 €
Ročný príjem	6 960 €	13 032 €	48 000 €
Odvody zamestnanca	932,64 €	1 746,24 €	6 432 €
Odvody zamestnávateľa	2 449,92 €	4 587 €	16 896 €
Základ dane	6 027,36 €	11 285,76 €	41 568 €
NČZD	4 414,20 €	4 414,20 €	0 €
NČZDM	4 035,84 €	4 035,84 €	2 934,68 €
Znížený základ dane	0,00 €	2 835,72 €	38 633,32 €
Daňová povinnosť	0,00 €	538,78 €	7 428,52 €
Daňový bonus	545,28 €	545,28 €	545,28 €
Daňový klin	30,15 %	35,91 %	46,55 %

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa <https://index.sme.sk/kalkulacky/kalkulator-cistej-mzdy?ref=tit>

Daňový klin pre manželov s dvoma deťmi staršími ako 6 rokov pri príjme jedného z manželov na úrovni minimálnej mzdy je za rok 2020 vo výške 30,15 %. Pri príjme jedného z manželov na úrovni priemernej mzdy je za tento rok vo výške 35,91 % a pri nadštandardnom príjme jedného z manželov je vo výške 46,55 %. Výšku daňového klinu ovplyvnili hlavne nezdaniteľné časti základu dane na daňovníka a na manželku. Vplyv na výšku daňového klinu mal aj ročný daňový bonus na deti.

Hodnoty daňového klinu pre tento typ domácnosti sú nižšie ako pri prvom type domácnosti. Pri minimálnej mzde poklesol daňový klin najviac a to o 9,05 %. Tento najvyšší pokles je spôsobený NČZD na manželku a taktiež daňovým bonusom na deti. Pri priemernej mzde poklesol daňový klin oproti jednotlivcovi o 7,45 %. Ako pri minimálnej mzde aj v tomto prípade ide o pokles daňového príjmu vďaka uplatnenému NČZD na manželku a taktiež vyplatenému daňovému bonusu na deti. Pri nadštandardnej mzde nastal pokles daňového klinu len o 1,97 %. Tento najnižší pokles je spôsobený aj tým, že sme

neodpočítavali plnú výšku NČZD na manželku ale len jej časť. K miernemu poklesu daňového klinu dopomohol aj uplatnený daňový bonus na deti.

3.3.2. Daňový klin v Maďarsku

V Maďarsku je výpočet dane fyzickej osoby taktiež pomerne jednoduchý. V tejto krajine totiž funguje jednotná daňová sadzba pre príjmy fyzickej osoby a to vo výške 15 %. Základ dane tvorí hrubá mzda. Odpočítame z nej 15 % sadzbu dane a taktiež z nej odrátujeme príspevok na dôchodok vo výške 18,5 %. Maďarsko svojim obyvateľom poskytuje aj príspevky na dieťa či daňový bonus pre novomanželov. Odvody zamestnávateľa predstavujú sociálny príspevok vo výške 15,5 % a príspevok na odborné vzdelávanie vo výške 1,5 %, čo spolu vychádza na 17 % odvody zamestnávateľov.

Tabuľka 10 - Výpočet daňového klinu pre jednotlivca bez detí v Maďarsku za rok 2020

	Minimálna mzda	Priemerná mzda	Nadštandardná mzda
	451,51 €	1 154 €	4 000 €
Ročný príjem	5 418,12 €	13 848 €	48 000 €
Odvody zamestnanca	1 008 €	2 556 €	8 880 €
Odvody zamestnávateľa	924 €	2 352 €	8 160 €
Základ dane	5 418,12 €	13 848 €	48 000 €
Daňová povinnosť	816 €	2 076 €	7 200 €
Daňový bonus	0 €	0 €	0 €
Daňový klin	43,33 %	43,11 %	43,16 %

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa <https://accace.hu/berkalkulator/>

V našej tabuľke sú zobrazené výpočty daňového klinu pre typ domácnosti jednotlivca bez detí za rok 2020 pri konkrétnych úrovniach príjmu. Ak bol príjem jednotlivca počas roka len minimálnou mzdou, tak jeho daňová povinnosť bola samozrejme najnižšia. Daňové zaťaženie pre fyzické osoby je jednotné pre všetkých a je

stanovené sadzbou 15 %. Jednotlivci bez detí nemajú možnosť nejakých odpočtov zo základu dane, ktoré by sa nezdaňovali. Túto jednotnú sadzbu je vidieť na daňovej povinnosti daňovníka. Daňová povinnosť narástla zo sumy pri minimálnej mzde 816 € na sumu 7 200 € ročne pri nadštandardnej mzde. Aj z týchto dôvodov sme sa dostali do situácie, v ktorej je daňový klin pre nami skúmané tri druhy príjmov približne rovnaký. Vo všetkých troch prípadoch sa daňový klin pohybuje približne okolo 43 % a rozdiel medzi nimi je len v desatinách percenta.

Tabuľka 11 - Výpočet daňového klinu pre manželov s 2 deťmi v Maďarsku za rok 2020

	Minimálna mzda	Priemerná mzda	Nadštandardná mzda
	451,51 €	1 154 €	4 000 €
Ročný príjem	5 418,12 €	13 848 €	48 000 €
Odvody zamestnanca	1 008 €	2 556 €	8 880 €
Odvody zamestnávateľa	924 €	2 352 €	8 160 €
Základ dane	5 418,12 €	13 848 €	48 000 €
Daňová povinnosť	816 €	2 076 €	7 200 €
Daňový bonus	812,72 €	1 346,69 €	1 346,69 €
Celkový daňový úver	1 346,69 €	1 346,69 €	1 346,69 €
Daňový klin	22,09 %	34,80 %	40,76 %

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa <https://accace.hu/berkalkulator/>

Daňový klin pre manželov s dvoma deťmi staršími ako 6 rokov, teda 2 závislými osobami pri príjme jedného z manželov na úrovni minimálnej mzdy je za rok 2020 vo výške 22,09 %. Pri príjme jedného z manželov na úrovni priemernej mzdy je za tento rok vo výške 34,80 % a pri nadštandardnom príjme jedného z manželov je vo výške 40,76 %. Výška daňového klinu pri týchto troch príjmoch je výrazne rozdielna. Je to spôsobené limitovaným daňovým úverom, ktorý pri priemernej mzde a nadštandardnej mzde neznížil daňový klin až o toľko ako pri minimálnej mzde.

Hodnoty daňového klinu pre tento typ domácnosti sú nižšie ako pri prvom type domácnosti. Pri minimálnej mzde poklesol daňový klin najviac a to až o 21,24 %. Tento vysoký pokles daňového klinu je spôsobený hlavne prítomnosťou detí v tomto type domácnosti. V Maďarsku si môžu odpočítať daňový bonus maximálne vo výške 1 346,69 € ročne na dve deti, teda dve závislé osoby. Výška daňového bonusu sa odvíja aj od výšky platu. Pri priemernej mzde poklesol daňový klin oproti jednotlivcovi o 8,31 %. Pri nadštandardnej mzde nastal najnižší pokles daňového klinu, ktorý bol vo výške 2,4 %, keďže maximálny odpočet dane na závislé osoby je vo výške 1 346,69 € ročne.

3.3.3. Daňový klin v Belgicku

Daň z príjmu fyzických osôb v Belgicku je o niečo komplikovanejšia ako pri predchádzajúcich dvoch krajinách. Daňovníci v tejto krajine majú právo na nezdaniteľnú časť príjmu v podobe osobného príspevku čo znamená, že časť ich zdaniteľného príjmu v skutočnosti zdanená ani nebude. Ak príjem presiahne nezdaniteľnú časť príjmu, potom je už zdanený. Táto nezdaniteľná časť príjmu je o niečo vyššia ak má daňovník aj deti. Aj v prípade prítomnosti detí dochádza k rozdielu príslušnej nezdaniteľnej časti. Výška totiž závisí od veku dieťaťa. Ak je vek dieťaťa vyšší ako 3 roky, daňovník bude mať uznanú vyššiu nezdaniteľnú časť príjmu. Každému daňovníkovi sa odpočíta zo mzdy štandardná nezdaniteľná čiastka so stropom vo výške 4 810 €. Zdaňovanie je progresívne, čo znamená, že percento dane rastie ak sa zvyšuje príjem. Daňová tabuľka sa skladá z niekoľkých príjmových skupín a teda z niekoľkých daňových skupín.

Pre daňový rok 2020 sú skupiny takéto:

- daň 25% - pri príjme do 13 440 € ročného príjmu
- daň 40% - ročný príjem od 13 440 € do 23 720 €
- daň 45% - ročný príjem od 23 720 € do 41 060 €
- daň 50% - časť príjmu presahujúca 41 060 €

Tabuľka 12 - Výpočet daňového klinu pre jednotlivca bez detí v Belgicku za rok 2020

	Minimálna mzda	Priemerná mzda	Nadštandardná mzda
	1 594 €	3 401 €	4 000 €
Ročný príjem	19 128 €	40 812 €	48 000 €
Odvody zamestnanca	2 500,03 €	5 334,13 €	6 273,60 €
Odvody zamestnávateľa	5 164,56 €	11 019,24 €	12 960 €
Osobný príspevok	8 860 €	8 860 €	8 860 €
Štandardné odpočty	4 809,99 €	4 809,99 €	4 809,99 €
Základ dane	2 957,98 €	21 807,88 €	28 056,41 €
Daňová povinnosť	739,49 €	6 707,15 €	9 423,38 €
Daňový klin	34,59 %	44,49 %	47,01 %

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa

<https://www.belgiumtaxcalculator.com/?salary=19128&average=true&zip=&childrenUnderThree=0&childrenOverThree=0&fbclid=IwAR0kzKiowsZFwjOHOSxmlSFx9fESlshmbnWMP9gcL2xggNho94LGkM9Oe-c>

V našej tabuľke sú zobrazené výpočty daňového klinu pre typ domácnosti jednotlivec bez detí za rok 2020 pri konkrétnych úrovniach príjmu. Ak bol príjem jednotlivca počas roka len minimálnou mzdou, tak jeho daňová povinnosť bola samozrejme najnižšia. Daňové zaťaženie pre fyzické osoby je stanovené progresívne a od toho sa aj odvíjala daňová povinnosť pri jednotlivých druhoch príjmu. Jednotlivci bez detí si majú možnosť odpočítať nezdaniteľnú čiastku vo výške 8 860 €. Taktiež je stanový pre fyzické osoby aj štandardný odpočet bez zdanenia. Daňová povinnosť narástla zo sumy pri minimálnej mzde 739,49 € na sumu 9 423,38 € ročne pri nadštandardnej mzde. Samozrejme je vidieť aj rozdiel vo výške daňového klinu, ktorého výška pri minimálnej mzde je 34,59 %. Pri priemernej mzde daňový klin vzrástol o takmer 10 % až na hodnotu 44,49 %. Tento prudší nárast je aj dôsledkom toho, že rozdiel medzi minimálnou mzdou a priemernou mzdou je až 1 807 €. Medzi priemernou a nadštandardnou mzdou už nedošlo k tak prudkému nárastu daňového klinu, čo je spôsobené aj tým, že rozdiel medzi priemernou mzdou a nami určenou nadštandardnou mzdou je 599 €.

Tabuľka 13 - Výpočet daňového klinu pre manželov s 2 deťmi v Belgicku za rok 2020

	Minimálna mzda	Priemerná mzda	Nadštandardná mzda
	1 594 €	3 401 €	4 000 €
Ročný príjem	19 128 €	40 812 €	48 000 €
Odvody zamestnanca	2 500,03 €	5 334,13 €	6 273,60 €
Odvody zamestnávateľa	5 164,56 €	11 019,24 €	12 960 €
Osobný príspevok	13 010 €	13 010 €	13 010 €
Štandardné odpočty	4 809,99 €	4 809,99 €	4 809,99 €
Základ dane	0,00 €	17 657,88 €	23 906,41 €
Daňová povinnosť	0,00 €	5 047,15 €	7 555,88 €
Daňový klin	31,55 %	41,29 %	43,94 %

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa

<https://www.belgiumtaxcalculator.com/?salary=19128&average=true&zip=&childrenUnderThree=0&childrenOverThree=0&fbclid=IwAR0kzKiowsZFwjOHOSxmlSFx9fESlshmbnWMP9gcL2xggNho94LGkM9Oe-c>

Daňový klin pre manželov s dvoma deťmi staršími ako 6 rokov pri príjme jedného z manželov na úrovni minimálnej mzdy je za rok 2020 vo výške 31,55 %. Pri príjme jedného z manželov na úrovni priemernej mzdy je za tento rok vo výške 41,29 % a pri nadštandardnom príjme jedného z manželov je vo výške 43,94 %. Výšku daňového klinu ovplyvnila hlavne prítomnosť detí, keďže vďaka tomu došlo k navýšeniu osobného príspevku.

Hodnoty daňového klinu pre tento typ domácnosti sú nižšie ako pri prvom type domácnosti. Pri minimálnej mzde poklesol daňový klin o 3,04 %. Tento pokles je spôsobený tým, že narástla možnosť odpočtu osobného príspevku daňovníka zo sumy 8 860 € na sumu až 13 010 €. Takýto nárast je dôsledkom toho, že daňovník má dve deti staršie ako 3 roky. Taktiež nastala situácia, že daňová povinnosť je na hodnote 0 €. Aj toto dopomohlo k zníženiu daňového klinu. Pri priemernej mzde poklesol daňový klin oproti jednotlivcovi o 3,20 %. Ako pri minimálnej mzde aj v tomto prípade ide o pokles daňového príjmu vďaka uplatnenému zvýšenému osobnému príspevku. Pri nadštandardnej

mzde nastal pokles daňového klinu o 3,07 %. K tomuto miernemu poklesu daňového klinu dopomohol aj v tomto prípade uplatnený zvýšený osobný príspevok kvôli deťom.

3.3.4. Komparácia daňových klinov vybraných krajín

Medzi jednotlivými krajinami sa výška daňového klinu líši. Najvyššie hodnoty boli na Slovensku, kde sa hodnota daňového klinu v prípade prvého typu domácnosti, teda jednotlivec bez detí, pohybovala v rozmedzí 39,20 % až 48,52 %. Najvyšší podiel na výške daňového klinu majú práve odvody. Slovensko by sme mohli pokojne zaradiť medzi krajiny s najvyššími odvodmi. S rastúcim príjmom rastie aj daňová povinnosť, takže aj ona mala vplyv na takýto nárast daňového klinu. Pri minimálnej mzde vznikne na Slovensku daňová povinnosť vo výške 306,48 €, pri priemernej mzde je daňová povinnosť 1 305,48 € a pri nadštandardnej mzde je daňová povinnosť až 8 162,16 € ročne. Prudký nárast daňovej povinnosti medzi priemernou a nadštandardnou mzdou je spôsobený tým, že pri mzde 4 000 € mesačne si už daňovník nemôže uplatniť NČZD. Tento nárast je ovplyvnený aj zvýšenou sadzbou dane. V Belgicku tiež dochádza k takýmto rozdielom medzi hodnotami daňového klinu v prípade jednotlivca bez detí. Tu sa daňový klin pohybuje v rozmedzí 34,59 % až 47,01 %. Aj v prípade Belgicka je tento daňový klin ovplyvnený hlavne odvodmi zamestnávateľa, ktoré sú vo výške až 27 %. S rastúcim príjmom tu samozrejme rastie aj daňová povinnosť, pretože tu je stanovený systém progresívnej sadzby dane. Pri minimálnej mzde vznikne daňová povinnosť vo výške 739,49 €, pri priemernej mzde je vo výške 6 707,15 € a pri nadštandardnej mzde vo výške 9 423,38 €. Prudký nárast daňovej povinnosti medzi minimálnou mzdou a priemernou mzdou je spôsobený najmä v rozdieli mesačného príjmu. Tento rozdiel je vo výške 1 807 €. Nárast daňovej povinnosti je spôsobený aj progresívnou sadzbou dane, to znamená, že čím vyšší príjem tým vyššia daňová povinnosť. V Maďarsku je v prípade jednotlivca bez detí daňový klin pri všetkých troch mzdách približne na úrovni 43 %. Rozdiely sú len v desatinných číslach. Uvedené je dôsledok zavedenej rovnakej, resp. lineárnej sadzby dane pre fyzické osoby vo výške 15 %. Odvody zamestnávateľov sú v Maďarsku najnižšie z týchto troch hodnotených krajín.

V prípade druhého typu domácností, teda manželia s dvoma deťmi staršími ako 6 rokov má najvyšší daňový klin Belgicko. Hodnota daňového klinu sa pohybuje v rozmedzí 31,55 % až 43,94 %. Tento rozdiel medzi hodnotami daňového klinu je spôsobený hlavne tým, že s rastúcim príjmom rastie aj daňová povinnosť keďže je tu zavedený systém

progresívnej sadzby dane. Hodnoty daňového klinu na Slovensku pri druhom type domácností sú v rozmedzí 30,15 % až 46,55 %. Rozdiel daňového klinu medzi jednotlivými príjmami je spôsobený uplatňovaním NČZD na manželku. Pri minimálnej mzde dokonca daňová povinnosť nevzniká vôbec. Je to výsledkom uplatneného NČZD na manželku. Pri priemernej mzde je hodnota daňovej povinnosti vo výške 538,78 €. Pri nadštandardnej mzde je výška daňovej povinnosti až 7 428,52 €. Tento prudký nárast je spôsobený tým, že v tomto prípade nedochádza k uplatňovaniu NČZD na daňovníka vôbec a NČZD na manželku len vo výške 2 934,68 €. V Maďarsku sa výška daňového klinu pohybuje v rozmedzí 22,09 % až 40,76 %. Rozdiely daňového klinu medzi jednotlivými príjmami sú spôsobené tým, že si daňovník môže uplatniť daňový úver na 2 závislé osoby. Jeho výška je ovplyvnená aj výškou príjmu, no je tu stanovená maximálna hranica na hodnotu 1 346,69 €.

4. Záver a diskusia

Dva inštitúty, ktoré sú dôležité hlavne pre oblasť sociálnej politiky sú práve životné minimum a minimálna mzda. Na Slovensku sa životné minimum rozumie ako minimálna peňažná čiastka, ktorá slúži na uspokojovanie základných potrieb ľudí. Základné potreby chápeme ako náklady na ubytovanie, stravu ale aj oblečenie. Životné minimum by sa však nemalo chápať ako dôvod na vyplácanie rôznych sociálnych dávok obyvateľom. Niektoré skupiny obyvateľov si totiž zvykli na takéto štátne príspevky v podobe sociálnych dávok a nemajú už žiadnu snahu nájsť si prácu a zlepšiť svoje životné podmienky. Na Slovensku nie je životné minimum dôležité len pre sociálnu politiku, ale aj pre daňovú politiku. Výška životného minima slúži na určovanie výšky nezdaniteľnej časti základu dane. V oblasti tejto politiky je teda životné minimum veľmi dôležité, pretože sa snažia znížiť celkové daňové zaťaženie fyzickej osoby. Nezdaniteľné časti základu dane, ktoré sú u nás uplatniteľné sa určujú ako násobok sumy životného minima, a teda sú priamo úmernými veličinami. Výška uplatniteľného NČZD sa s rastúcim príjmom znižuje a dostáva sa až na hodnotu nula, pretože týmto systémom sa snažíme ochrániť nízkopríjmové skupiny obyvateľstva.

V Európskej únii nie je systém sociálnej ochrany obyvateľstva jednotný. Každá krajina si stanovuje svoj vlastný systém sociálnej ochrany obyvateľov. Aj z tohto dôvodu krajiny nevyužívajú ani rovnaké nástroje na zabezpečenie systému. Porovnávanie tohto systému v oblasti Európskej únie je z týchto dôvodov náročné. Najviac podobný systém sociálnej ochrany Slovenska má práve Česká republika. Môže to vyplývať aj z našich spoločných historických udalostí. Po rozdelení jedného štátu sa sociálne systémy síce vyvíjali odlišne, no až dodnes nám zostali určité spoločné znaky. V porovnávaných štátoch Belgicku a Maďarsku sme nenašli rovnaký systém životného minima ako je u nás. V rámci sociálnej ochrany obyvateľstva majú aj tieto štáty zavedené dávky pomocou, ktorých svoje obyvateľstvo v tejto oblasti podporujú.

Minimálna mzda je na rozdiel od životného minima medzinárodne porovnateľná, pretože funguje na jednotnom princípe. Rozdielnosť vo výške minimálnej mzdy v jednotlivých krajinách je dôsledkom rôznej vyspelosti krajín. Aj medzi krajinami Európskej únie sú rozdiely v oblasti minimálnej mzdy. Sú tu krajiny, ktoré neuplatňujú celoštátnu minimálnu mzdu. V krajinách ako Cyprus, Dánsko, Fínsko, Švédsko, Rakúsko a Taliansko sa výška minimálnej mzdy určuje prostredníctvom sektorových dohôd. V ostatných krajinách Európskej únie, v ktorých je uplatňovaná celoštátna minimálna

mzda sa štát viac zapája do jej regulácie. V západných krajinách Európskej Únie je minimálna mzda vyššia ako 1 000 €. V niektorých krajinách strednej a východnej Európy minimálna mzda nedosahuje ani len 500 €. Na Slovensku je aktuálna minimálna mzda stanovená vo výške 623 €. Naša minimálna mzda je v porovnaní s Maďarskom vyššia no v porovnaní s Belgickom nižšia. Aktuálna minimálna mzda v Maďarsku je stanovená vo výške 488 € a v Belgicku je vo výške 1 626 €. Porovnávanie nominálnej mzdy jednotlivých krajín nemá dobrú vypovedaciu schopnosť, pretože nezohľadňuje aj cenovú hladinu jednotlivých krajín.

Pojem minimálna mzda je často predmetom nielen politických ale aj ekonomických diskusií. Najdiskutovanejšími otázkami pri pojme minimálna mzda sú potreba minimálnej mzdy a jej výška. Zamestnávateľom najviac vyhovuje ak je minimálna mzda čo najnižšia. To pre nich znamená aj dno ich mzdových nákladov na zamestnancov. Najväčší problém zamestnávateľov s minimálnou mzdou je hlavne kvôli zamestnávaniu nízko kvalifikovaných ľudí alebo dlhodobo nezamestnaných ľudí. Pre nich je najdôležitejší zisk, no a pri takýchto zamestnancoch nemajú dostatočnú pridanú hodnotu. Ak takýto zamestnanci nedokážu vyprodukovať hodnotu, ktorá by sa aspoň rovnala nákladom zamestnávateľa, tak je pre neho neefektívne si držať takýchto zamestnancov. Aj z týchto dôvodov by sa mal štát snažiť nájsť riešenie na tieto situácie. Myslíme si, že systém sociálnych dávok poskytovaných takýmto ľuďom nie je najšťastnejším a zároveň nepredstavuje žiadne riešenie tejto situácie.

Problém, ktorý taktiež istým spôsobom súvisí s minimálnou mzdou je nelegálna práca. Zamestnávatelia sa často uchýlia k takémuto riešeniu práve pri ľuďoch s nízkou kvalifikáciou alebo pri dlhodobo nezamestnaných. Takýmto spôsobom totiž ušetrí na vysokých odvodoch za neefektívnych zamestnancov. V takýchto situáciách dochádza k vyplácaniu nelegálnych miezd, ktoré znamenajú pre zamestnávateľov nižšie výdavky. Takýto zamestnanci v určitých prípadoch disponujú aj vyšším príjmom ako keby príjem získali legálnou cestou. Takýmto nelegálnym riešením štát prichádza o príjmy do štátneho rozpočtu v podobe odvodov zamestnávateľa a zamestnanca a taktiež o daň z príjmu. Štátu sa dokonca zvyšujú výdavky, pretože väčšina takýchto nelegálnych zamestnancov je zároveň aj poberateľmi rôznych sociálnych dávok. Niektorí zamestnávatelia tlačia takýchto zamestnancov do toho aby sa stali živnostníkmi. To opäť znamená ušetrené odvody pre zamestnávateľov.

Myslíme si, že jednou z možností riešenia problému týkajúceho sa nízko kvalifikovaných zamestnancov by bolo znížiť celkovú cenu práce. Uvedené možno dosiahnuť znížením odvodov zamestnávateľov pri takýchto zamestnancoch. Štát by síce stratil časť prostriedkov z odvodov, no znížením nákladov pri nízko kvalifikovaných zamestnancoch by mohlo dôjsť k motivovaniu zamestnávateľov vytvárať viac pracovných miest pre túto skupinu. Taktiež by došlo k znižovaniu využívania nelegálnej práce a znižovaniu nezamestnanosti. Štát by taktiež ušetril na vyplácaní rôznych sociálnych dávok.

V aktuálnom systéme Slovenskej republiky využívame odvodovú úľavu pre zamestnávateľov, no len pri dlhodobu nezamestnaných a taktiež len v trvaní jedného roka. Tento spôsob nepovažujeme za úplne najšťastnejším riešením daného problému, pretože dochádza len k riešeniu problému navonok. Tým, že táto úľava platí len na obdobie jedného roka často dochádza k situáciám, že takýto zamestnanci sa o rok opäť objavia na Úrade práce, sociálnych vecí a nezamestnanosti ako uchádzači o zamestnanie, pretože zamestnávatelia opäť nemajú dostatok prostriedkov na ich zamestnávanie.

Na začiatku sme si hlavný cieľ rozdelili na niekoľko parciálnych, teda čiastkových cieľov. V prvej kapitole sme si zhrnuli charakteristiku a postavenie inštitútov životného minima a minimálnej mzdy, a tým sme splnili prvé dva čiastkové ciele. V úvode tretej kapitoly sme splnili ďalší z našich čiastkových cieľov, keďže sme si priblížili vývoj oboch inštitútov za posledných 10 rokov. Vývoj minimálnej mzdy sme si porovnali aj s vybranými krajinami, teda Maďarskom a Belgickom. Posledný z našich čiastkových cieľov sme taktiež naplnili v tretej kapitole, kde sme si porovnali daňovo – odvodové zaťaženie fyzických osôb pri troch typoch príjmov a dvoch typoch domácností vo vybraných krajinách.

Na záver teda môžeme zhodnotiť, že sme stanovené ciele našej práce splnili. Podarilo sa nám charakterizovať jednotlivé inštitúty a zistiť akým spôsobom vplyvajú životné minimum a minimálna mzda na daňovo – odvodové zaťaženie fyzických osôb. Analýzou daňovo – odvodového zaťaženia vybraných typov domácnosti a porovnaním s vybranými krajinami Európskej Únie sme si priblížili ako na tom je naša krajina v porovnaní s vybranými krajinami.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje

- HRAŠKOVÁ, D. 2008. Modely sociálneho zabezpečenia – systémy financovania roč. 3, č. 11. In *Verejná správa*. Žilina: Poradca, 2008. 125 s. ISSN 1337-0448.
- MAČUHA, M. 2009. Minimálna mzda a jej význam. In: *Sociálne poistenie*. Bratislava: Sociálna poisťovňa, 2009. Zv. 41,11, s. 6-13. ISSN 1337-9844
- OECD. *Tax burdens*. Paris: OECD Publications, 2000. s. 7 – 9. ISBN: 92-64-17137-1
- STANEK, V. a kol.: *Sociálna politika*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 342 s. ISBN: 978-80-89393-28-2.
- SCHULTZOVÁ, A. a kol. *Daňovníctvo, daňová teória a politika I*. Bratislava: Iura Edition, 2011 s. 24. ISBN: 978-80-8078-407-2
- Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov
- Zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde

Internetové zdroje

- DINGA, J. – ĎURANA, R. *Minimálna mzda – účinný nástroj na zvyšovanie nezamestnanosti*. In iness.sk. [online]. 2013. [cit. 26.2.2021; 12:36 SEČ] Dostupné na internete: https://www.iness.sk/sites/default/files/media/file/pdf/publikacie/Minimalna%20mzda_Final.pdf
- Európska komisia. Zamestnanosť, sociálne veci a začlenenie [online]. [cit. 12.4.2021; 18:05 SEČ]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1124&langId=en&intPageId=4728>
- Európska komisia. Zamestnanosť, sociálne veci a začlenenie [online]. [cit. 12.4.2021; 18:13 SEČ]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1104&langId=en&intPageId=4464>
- Európska komisia. Zamestnanosť, sociálne veci a začlenenie [online]. [cit. 12.4.2021; 18:20 SEČ]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1122&langId=en&intPageId=4995>
- FINANČNÁ SPRÁVA SR. *Nezdaniteľná časť základu dane na daňovníka za rok 2020*. In podpora.financnasprava.sk [online]. [cit. 24.2.2021; 15:13 SEČ]. Dostupné na internete: <https://podpora.financnasprava.sk/320658->

Nezdanite%C4%BEn%C3%A1-%C4%8Das%C5%A5-z%C3%A1kladu-dane-na-da%C5%88ovn%C3%ADka-za-rok-2020

- FINANČNÁ SPRÁVA SR. *Nezdaniteľná časť základu dane na manželku (manžela) za rok 2020*. In podpora.financnasprava.sk [online]. [cit. 24.2.2021; 15:27 SEČ]. Dostupné na internete: <https://podpora.financnasprava.sk/098935-Nezdanite%C4%BEn%C3%A1-%C4%8Das%C5%A5-z%C3%A1kladu-dane-na-man%C5%BEelku-man%C5%BEela-za-rok-2020>
- FINANČNÁ SPRÁVA SR. *Sadzba dane z príjmov za rok 2020*. In podpora.financnasprava.sk [online]. [cit. 24.2.2021; 15:47 SEČ]. Dostupné na internete: <https://podpora.financnasprava.sk/275188-Sadzba-dane-z-pr%C3%ADjmov-za-rok-2020>
- MPSVaR SR. *Životné minimum*. In employment.gov.sk [online]. [cit. 24.2.2021; 13:33 SEČ]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/hmotna-nudza/zivotne-minimum/>
- INŠTITÚT PRE VÝSKUM PRÁCE A RODINY. *Prieskum názorov expertov na životné minimum*. In ceit.sk [online]. 2010. [cit. 1.3.2021; 11:22 SEČ]. Dostupné na internete: https://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2010/Gerbery/Prieskum_nazorov.pdf
- ISTP. *Na rapidne zvyšovanie minimálnej mzdy v budúcom roku je priestor*. In istp.sk [online]. 20.2.2019. [cit. 26.2.2021; 13:00 SEČ]. Dostupné na internete: <https://www.istp.sk/clanok/14314/na-rapidne-zvysovanie-minimalnej-mzdy-v-buducom-roku-je-priestor>
- JOBS – JOB.COM. *Výhody a nevýhody minimálnej mzdy*. In sk.jobs-job.com [online]. [cit. 1.3.2021; 11:40 SEČ]. Dostupné na internete: <https://sk.jobs-job.com/3112-advantages-disadvantages-of-minimum-wage>
- MARČANOVÁ, M. – ÓDOR, Ľ. *Efektívne agregátne daňové zaťaženie v SR* [online]. Bratislava: Národná banka Slovenska, 2008. 33 s. ISSN: 1337-5830
- KORBELOVÁ, K. *Deň daňovej slobody o 6 dní neskôr*. In iness.sk [online]. 22.5.2012. [cit. 24.2.2021; 9:30 SEČ]. Dostupné na internete: <https://iness.sk/sk/stranka/7189-Den-danovej-slobody-o-6-dni-neskor>

- MINIMÁLNA MZDA.SK. *Stupne náročnosti práce*. In minimalnamzda.sk [online]. [cit. 24.2.2021; 8:48 SEČ]. Dostupné na internete: <https://www.minimalnamzda.sk/narocnosti.php>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNYCH VECÍ ČR. *Životní a existenční minimum*. In mpsv.cz [online]. [cit. 24.2.2021; 14:40 SEČ]. Dostupné na internete: <https://www.mpsv.cz/web/cz/zivotni-a-existencni-minimum1>
- MPSVaR SR. *Životné minimum*. In employment.gov.sk [online]. [cit. 24.2.2021; 14:23 SEČ]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/medzinarodna-spolupraca/europska-unia/missoc/>
- NADÁCIA F. A. HAYEKA. *Deň daňovej slobody 2020*. In hayek.sk [online]. [cit. 26.2.2021; 10:48 SEČ]. Dostupné na internete: <https://www.hayek.sk/den-danovej-slobody-2020/>
- NÁRODNÝ INŠPEKTORÁT PRÁCE. *Mzdové zvýhodnenia 2021*. In ip.gov.sk [online]. [cit. 26.2.2021; 12:03 SEČ]. Dostupné na internete: <https://www.ip.gov.sk/mzdove-zvyhodnenia-v-roku-2021/>
- PODNIKAJTE.SK. *Minimálna mzda v krajinách Európskej Únie v roku 2020*. In podnikajte.sk [online]. 21.11.2020. [cit. 26.2.2021; 11:10 SEČ]. Dostupné na internete: <https://www.podnikajte.sk/pracovne-pravo-bozp/minimalna-mzda-v-eu-2020>
- STEINIGER, O. - NOHAVIČKOVÁ, T. *Životné minimum*. In pravnenoviny.sk [online]. 11.2.2013. [cit. 26.2.2021; 13:43 SEČ]. Dostupné na internete: https://www.pravnenoviny.sk/zivotne-minimum?fbclid=IwAR0GqgJsJEtfR-KuoVRhb2R78X_MvIO6cT8R3ebw12Q-TbEfSKgazLmrEqs